

Національна академія
педагогічних наук України

Національна академія педагогічних наук України
Інститут професійно-технічної освіти

***Інститут професійно-технічної освіти
Національної академії
педагогічних наук України
(2013–2017)***

Довідкове видання у п'яти частинах

*за науковою редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
дійсного члена (академіка) НАПН України
В.О. Радкевич*

Видавництво Інституту професійно-технічної освіти
НАПН Україн

Національна академія педагогічних наук України
Інститут професійно-технічної освіти

Частина 3

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

Київ – 2018

УДК 377: 001.891.5(03)

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 4 від 26 березня 2018 р.).

Головний редактор: В. О. Радкевич

Редакційна колегія: Л. М. Єршова, Г. М. Романова, Л. О. Базиль, О. В. Базелюк, О. В. Бородієнко, Л. В. Липська, О. Д. Гуменний, Д. О. Закатнов; А. А. Каленський, Н. В. Кулалаєва.

I-71

Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (2013-2017) : [довідник] : у 5-ти ч. Ч. 3 : Експериментальна діяльність / за наук. ред. В. О. Радкевич, Л. М. Єршової. – Київ : ІПТО НАПН України, 2018. – 97 с.

УДК 377: 001.891.5(03)

У довіднику представлено результати експериментальної діяльності лабораторій та моніторингу впровадження результатів виконання НДР Інституту професійно-технічної освіти НАПН України у 2013-2017 роках. Охарактеризовано інновації, що опрацьовувалися в ході виконання експериментів різних рівнів, що здійснювалися за науковим керівництвом учених Інституту.

Для аспірантів, докторантів, працівників системи професійної (професійно-технічної) освіти, партнерів Інституту і всіх, кого цікавлять результати його діяльності.

© Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2018

ЗМІСТ

Єднання науки і практики	6
Заходи з підвищення ефективності експериментальної роботи та впровадження результатів науково-дослідних робіт	14
Характеристика експериментальної діяльності та упровадження результатів науково-дослідних робіт.	18
2013 рік	18
2014 рік	30
2015 рік	57
2016 рік	68
2017 рік	81

ЄДНАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

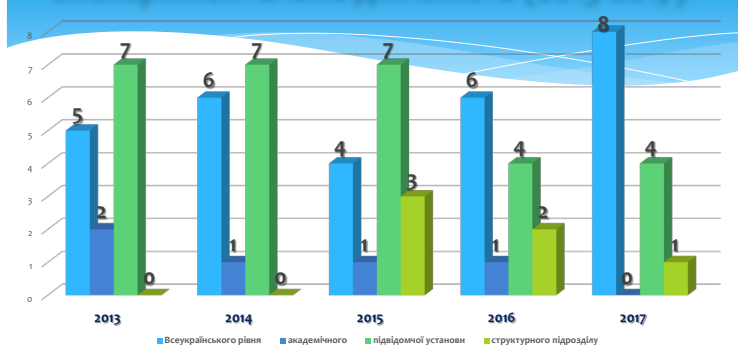
Про значення єдності науки і практики в умовах епохи фронтальних реформ сперечатися не доводиться. Практика (під нею розуміємо систему нашої професійної (професійно-технічної) освіти) нині поставлена в умови, що визначаються системою реформ. Але система – це не просто мережа навчальних закладів, це, перш за все, люди – учні, педагогічні працівники, майстри виробничого навчання, технічний персонал та ін. К. Д. Ушинський писав, що «дух навчального закладу живе не в стінах і не на папері, а в характері більшості педагогів і звідти переходить у характери вихованців». Відтак, реформувати систему освіти шляхом перебудови її форми апіорі неможливо. Потрібна реформа самосвідомості кожного суб'єкта системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Як показує практика, експериментальна діяльність сприяє згуртуванню педагогічного колективу, зростанню науково-методичного рівня педагогів, підвищенню їхнього авторитету серед учнів та зміцненню іміджу закладу, виведенню на якісно новий рівень процесу реформування всієї системи професійної та фахової передвищої освіти. Саме такі цілі є визначальними у спільній діяльності Інституту професійно-технічної освіти та освітніх установ, на базі яких проводяться експерименти всеукраїнського рівня, а також – академічного, підвідомчої установи та структурного підрозділу.

Саме цим і пояснюється зростання інтересу закладів професійної (професійно-технічної) освіти до здійснення експериментальної діяльності. У 2017 році збільшилася кількість експериментальних майданчиків всеукраїнського рівня. Під науковим керівництвом учених Інституту проводилося 13 експериментів у різних регіонах України, у т.ч. 8 – всеукраїнського рівня. Загалом, у 2013-2017 рр. було завершено 14 всеукраїнських експериментів, якими охоплено Волинську, Запорізьку, Київську, Одеську, Сумську, Хмельницьку, Херсонську області.

Експериментальна діяльність (2013-2017)

Діяльність експериментальних майданчиків всеукраїнського рівня є системною, послідовною, узгодженою і контрольованою. На початку лютого 2018 року в рамках співпраці Міністерства освіти і науки України, департаменту професійної освіти, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» та Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України відбулося чергове засідання методичної комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійної (професійно-технічної) освіти Науково-методичної ради з питань освіти МОН України. Роботу засідання відкривали: Президент НАПН України В. Г. Кремень, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України Н. Г. Ничкало, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України В.О. Радкевич, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти Інституту модернізації змісту освіти Т.В. Пятничук. У роботі комісії взяли участь представники 14 освітніх установ України.

У 2017 році було завершено експеримент на тему: «Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування», що здійснювався на базі ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» – виконувався під науковим керівництвом завідувача лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук О.Д. Гуменного. Очолювала проект директор ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування», кандидат педагогічних наук – Л.С. Висоцька.

У ході обговорень результатів експериментальної діяльності було з'ясовано, що всі заклади вітчизняної професійної (професійно-технічної)

освіти розуміють необхідність перебудовуватися на стандарти Європейського Союзу. Однак дуже важливою проблемою організації навчального процесу виявилася застарілість і неуккомплектованість фонду навчальної літератури.

В Одеському вищому професійному училищі торгівлі та технологій харчування до вирішення цієї проблеми підійшли через проведення науково-дослідного експерименту дсеукраїнського рівня, у процесі якого науково обґрунтували і сформували власне інформаційно-освітнє середовище та довели його вплив на підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Учасниками проекту була сформована інноваційна педагогічна система, створена на основі сучасних інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій, інтеграції методів і комп'ютерно-орієнтованих засобів з інформаційно-ресурсним забезпеченням. Це дало змогу: підвищити кваліфікацію та інформаційну культуру педагогічних працівників закладу, покращити формування інформаційних навичок учнівської молоді, збільшити ефективність самоосвіти майбутніх фахівців, прискорити адаптацію навчально-виховного процесу до умов інформаційного суспільства. Отримані результати керівники проекту поширили на 12 інших закладів професійної (професійно-технічної) освіти з різних регіонів України, показавши ефективність отриманих у ході проведення експерименту результатів.

Про завершення II-го етапу експериментальної роботи всеукраїнського рівня на початку 2018 року звітували 6 освітніх установ.

Директор Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України Д. В. Гоменюк доповідав про результати формувального етапу експериментального дослідження на тему: «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі». Науковим керівником проекту є заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Г. М. Романова. Головний акцент було зроблено на результатах експериментальної перевірки організаційно-педагогічних умов застосування технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі. Для реалізації поставлених завдань учасниками проекту було проведено семінар-тренінг, круглий стіл, всеукраїнський конкурс на кращий екологічний проект, здійснено публічний захист 3 проектів та ін. На виставці друкованої продукції було представлено розроблені й апробовані учасниками проекту методичні рекомендації. Підготовлено навчально-методичні комплекси з предметів, побудовані на технології проектного навчання.

Вагомі результати були представлені директором ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» Сумської області П. І. Помараном, під керівництвом якого проходить експеримент на тему: «Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентнісній основі». Науковим керівником проекту є директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор В. О. Радкевич. У процесі роботи було з'ясовано, що відкрите професійне

навчання населення на модульно-компетентнісній основі вирізняється достатньою ефективністю та тісним зв'язком із ринком праці. Основою даної технології є модульна методологія Міжнародної Організації Праці, відома як модулі трудових навичок. Ця методологія набула поширення у світі, досить тривалий час існує в Україні, але не знайшла широкого застосування у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Головною причиною обмеженого використання відкритого професійного навчання населення на модульній основі була невідповідність структури попередніх державних стандартів ПТО модульно-компетентнісному підходу. Нині, з розробленням ДС ПТО на компетентнісній основі та завдяки активній діяльності учасників проекту, ця причина усувається.

Значимими є також проміжні результати ще однієї актуальної для реформування системи професійної освіти теми: «Технологія забезпечення доступності освітнього простору професійно-технічного навчального закладу для учнів з порушеннями слуху». Очільником цього проекту є заступник директора ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти» С. О. Александрова, науковим керівником доктор педагогічних наук, професор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти НАПН України» Л. М. Сергєєва. Здійснюється експеримент на базі ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти». Результати дослідження є надзвичайно актуальними, з огляду на розвиток в Україні інклюзивної освіти та недостатність таких наукових досліджень для системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Методист Кам'янського професійного ліцею Дніпропетровської області Н. В. Стопіна озвучила проміжні результати експериментальної роботи на тему: «Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій». Науковий керівник проекту – завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент Н. В. Кулалаєва. У процесі експерименту було розроблено алгоритм упровадження проектних технологій, проведено відповідний семінар-тренінг, підготовлено методичні рекомендації й видано збірник проектів, які безперечно матимуть практичну цінність для використання в інших закладах професійної (професійно-технічної) освіти. У процесі розробки перебуває сайт експерименту <http://energo-kpl.at.ua/>.

У процесі роботи комісії була заслухана також концепція розвитку дистанційної професійної освіти, розроблена у процесі виконання експериментального дослідження на тему: «Підготовка кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технології дистанційного навчання» на базі ДНЗ «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу». Науковий керівник проекту – завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук О. В. Базелюк. Директор ДНЗ

«Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу» Н. В. Войтович, ініціатор і керівник проекту, у звіті оприлюднила результати проведеної діагностики готовності педагогів та учнів закладу до впровадження дистанційного навчання, охарактеризувала методичну діяльність виконавців проекту. У ході роботи було підготовлено методичні рекомендації з використання хмарних технологій Google та сервісів web 2.0 в освітньому просторі, проведено серію тренінгів, розроблено сайт «Школа молодого педагога» (<https://sites.google.com/site/shmpdcptots/>) та веб-мікс «Веб-сервіси для педагогів».

На початку 2018 року розглядалося також дослідження: «Створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі», яке проводилося на базі ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування». Керівник проекту – в.о. директора ДНЗ Г. Г. Горб, науковий керівник – завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук О. Д. Гуменний. З огляду на незадовільне забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти сучасними підручниками, методичні поради й доробки, оприлюднені в межах даного проекту, мають незаперечне практичне значення.

На початку 2018 року два експериментальні майданчики звітували про завершення першого етапу експериментальної роботи Всеукраїнського рівня.

Під загальним керівництвом директора ВПУ №25 м. Хмельницького, кандидата педагогічних наук О. О. Загіки та науковим керівництвом головного наукового співробітника Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктора педагогічних наук, професора В. Ф. Орлова було завершено перший етап експериментального дослідження на тему: «Формування кар'єрної компетентності майбутніх фахівців у професійно-технічному навчальному закладі».

На базі Колківського вищого професійного училища Волинської області триває робота над проектом: «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру професійної кар'єри у професійно-технічному навчальному закладі». Очолює проект директор Центру Л. Г. Панасюк, наукове керівництво здійснює завідувач лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Д. О. Закатнов.

Для цих двох творчих колективів – це лише перший етап роботи, на результати якої вже чекає вітчизняна система професійної (професійно-технічної) освіти.

На початок 2018 року Інститут професійно-технічної освіти НАПН України на основі пропозицій регіональних департаментів освіти і науки щодо проведення інноваційної освітньої діяльності на всеукраїнському рівні сприяв представленню 4 нових експериментів.

Директор Білоцерківського професійного ліцею Київської області С. М. Шпак представив проект експериментальної роботи на базі очолюваного ним закладу на тему: «Технології економного виробництва у професійній підготовці кваліфікованих робітників будівельної галузі». Науковим керівником проекту є завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент Н.В. Кулалаєва. Головна ідея проекту – формування в освітньому закладі особистості, здатної керуватися у майбутній професійній діяльності принципами економного виробництва, виводячи вітчизняну будівельну галузь на європейський рівень використання людських і матеріальних ресурсів.

Директор ДНЗ «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького» В. М. Селізар виніс на обговорення проект проведення на базі свого училища експерименту на тему: «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (науковий керівник Л.М. Єршова). Обидва проекти взаємопов'язані, оскільки мають на меті розвиток професійної кар'єри. Проект В. М. Селізара сприятиме розвитку професійної кар'єри учнів шляхом їх підготовки до побудови власної справи. Головний мотив захисту проекту – стратегічна важливість підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти фахівців, готових до професійного успіху на рідній землі. Це, на переконання ініціаторів проекту, сприятиме зменшенню відтоку трудової міграції громадян з України, яка перетворилася в останні роки на демографічне й соціальне лихо.

Директор ДНЗ «Шосткинський центр професійно-технічної освіти» Сумської області Т. Ф. Лазарева обстоювала ідею розробки технології розвитку

професійної кар'єри учнів з використанням електронного портфоліо на базі свого закладу. Науковий керівник проекту – заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України Л.М. Єршова. Захисники проекту пропонують відмовитися від надто спрощеного погляду на електронне портфоліо як на різновид резюме і пропонують розглядати його як створену при Центрах розвитку кар'єри й постійно оновлювану мережу електронних баз учнів, що демонструватимуть їх особистісний, громадянський та професійний розвиток. Перетворення з часом цієї мережі з локальної на недетерміновану (інтерактивну) дасть змогу не лише забезпечити системний пошук роботи для випускників закладу, але й показати для батьків чи потенційних роботодавців, які зайдуть у мережу Центру розвитку кар'єри, учня чи випускника як громадянина та особистість. Це сприятиме кращому розумінню реальної ситуації на регіональному ринку праці, дасть змогу зміцнити зв'язки закладу зі своїми випускниками, простежити за їх подальшою долею. Нарешті передбачається, що участь у проєкті стане для учнів потужним мотиватором розвитку особистісної і професійної кар'єри.

З ініціативою відкриття експериментального майданчика виступив також директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області В. І. Артющенко. Ним було доведено необхідність організації дистанційного професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та в населених пунктах на лінії зіткнення. Було запропоновано здійснювати експеримент на базі Золотівського професійного ліцею Луганської області. Очілюючим проєкту призначено директора ліцею Т. Р. Кіященко, а науковим керівником – головного наукового співробітника Інституту професійно-технічної освіти, професора М. А. Пригодія. У процесі обговорення теми розглядалися питання, пов'язані з механізмами впровадження дистанційного навчання (чи його елементів), особливостями обліку робочого часу педагогів та організації практики. Захисники проєкту довели, що в умовах, ускладнених веденням бойових дій, дистанційна форма навчання є найбільш оптимальною для досягнення очікуваного соціально-педагогічного ефекту, який полягає у налагодженні і зміцненні стосунків освітніх закладів із молоддю й дорослими, котрі опинилися по той бік українського впливу.

Наукові співробітники Інституту ПТО НАПН України з прапором, підписаним і подарованим учнями і педагогами Золотівського професійного ліцею Луганської області

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

В Інституті професійно-технічної освіти НАПН України налагоджено системну роботу, спрямовану на підвищення ефективності експериментальної роботи та впровадження результатів наукових досліджень. Відповідно до розпорядження по ІПТО НАПН України від 22.11.17 р. (пп.5,6), завідувачі лабораторій зобов'язані здійснювати постійне завантаження на веб-ресурси ІПТО НАПН України інформації щодо проведення експериментальної роботи та впровадження результатів НДР.

У 2017 р. питання моніторингу впровадження результатів НДР обговорювалися на засіданнях вченої ради ІПТО НАПН України, а саме: «Про впровадження результатів дослідження з теми НДР «Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри» (2013–2015 рр.)» (протокол № 3 від 27.03.17); «Про результати моніторингу впровадження продукції завершених тем НДР». Доповідали завідувачі лабораторій по 6-ти НДР (протокол № 10 від 27.11.17).

На виконання рішення вченої ради ІПТО НАПН України у всіх лабораторіях Інституту відбулися засідання, де було прийнято рішення: забезпечити повне і своєчасне внесення електронних копій продукції, підготовленої за результатами досліджень, у відкритий доступ до електронної бібліотеки НАПН України; здійснювати моніторинг показників відвідування електронної бібліотеки НАПН України та використання розміщених рукописів і публікацій, узагальнені результати якого оприлюднювати на засіданнях вченої ради Інституту, відділеннях НАПН України.

Протоколи засідань лабораторій: професійної кар'єри: (№ 8 від 22.06.17); технологій професійного навчання (№ 7 від 8.06.17); дистанційного професійного навчання (№ 6 від 22.06.17); електронних освітніх ресурсів (№ 6 від 23.06.17); зарубіжних систем професійної освіти та навчання (№ 6 від 19.06.17); науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах (№ 6 від 18.09.17).

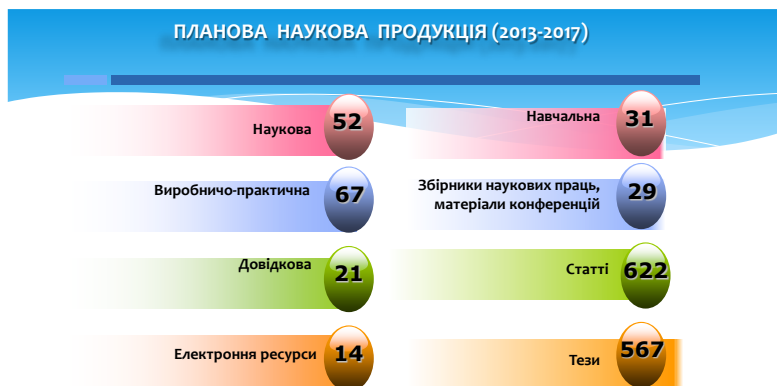
У 2017 р. у всіх лабораторіях Інституту відбулося також обговорення питання щодо підвищення ефективності моніторингу впровадження НДР. Відповідно до прийнятих лабораторіями ухвал здійснювався моніторинг ефективності впровадження результатів НДР та проводилося його обговорення на засіданнях лабораторій ІПТО: професійної кар'єри (№ 3 від 16.02.17; № 10 від 19.10.17.); технологій професійного навчання (№ 6 від 22.05.17; № 9 від 11.09.17.; № 10 від 30.10.17); дистанційного професійного навчання (№ 11 від 23.11.17); електронних освітніх ресурсів (№ 11 від 23.11.17); зарубіжних систем професійної освіти та навчання (№ 1 від 23.01.2017; № 8 від 30.10.17); науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах (№ 9 від 20.11.17).

На засіданні Відділення професійної освіти та освіти дорослих

НАПН України у 2017 р. заслуховувалися звіти: «Про впровадження результатів НДР за темою «Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри» (державний реєстраційний номер 0113U000154), виконаної в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України у 2013-2015 рр.» (11.04.17); «Про стан впровадження результатів НДР «Розвиток систем професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу», державний реєстраційний номер 0116U004714, виконаної в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України у 2013-2015 рр. (28.11.17).

В Інституті професійно-технічної освіти НАПН України здійснюється системна робота з упровадження й моніторингу результатів НДР у мережі Інтернет, на сайтах Національної академії педагогічних наук України, Інституту професійно-технічної освіти, у соціальній мережі Facebook, Електронній бібліотеці НАПН України.

Упродовж звітного періоду Інститутом було підготовлено 224 та впроваджено 194 результати НДР, зокрема, за видами продукції: наукової – 52 од.; виробничо-практичної – 67; навчальної – 31; довідкової – 21, електронних ресурсів – 8. Крім того, опубліковано 622 передбачених планами статей та 567 тез. Загальний обсяг планової наукової продукції, підготовленої у 2013-2017 рр. становить 1304 одиниці.

Підвищення ефективності розповсюдження наукової продукції відбувалося завдяки: розміщенню анотацій на веб-ресурсах, розсиланню листів-презентацій, отриманню та опрацюванню листів-замовлень, ознайомленню з електронними версіями продукції, розміщеними в різних е-бібліотеках.

Використання наукової продукції засвідчують: укладені 173 угоди про науково-методичне співробітництво та договори про співпрацю, 111 відгуків із місць упровадження результатів, 130 довідок про впровадження, За кращі наукові роботи автори 4 розробок відзначені золотими медалями,

ще 4 – дипломами лауреатів у різних номінаціях. Загальна кількість об'єктів упровадження результатів НДР – 674. Серед них 568 – заклади професійної освіти.

У 2017 р., з., за даними Бібліометрики української науки, Інститут посідав 37 місце в рейтингу наукових колективів. Кількість цитувань учених Інституту становила 199.

Відповідно до наявних у Google Scholar бібліометричних портретів у рейтингу установ за кількістю вчених, індекс Гірша яких ≥ 10 , Інститут займав 100-е місце.

У 2017 р. 18% опублікованих науковцями Інституту праць представлені в зарубіжних виданнях, 5% – надруковані іноземними мовами, 20% статей розміщені у виданнях, що входять до наукометричних баз даних.

Здійснюється систематична робота з моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт. Станом на 28.12.2017 р. на сайті електронної бібліотеки НАПН України було зафіксовано 188069 завантажень наукової продукції, з яких у 2017 році – 71323. Усього в електронній бібліотеці НАПН Інститутом завантажено 1980 ресурсів.

Збільшилися також показники цитування наукової продукції за даними Google Scholar. Наприклад, індекс Хірша ІПТО зріс із 18 одиниць у 2016 р. до 26 – у 2018 р., а індекс наукових продуктів, що отримали не менше 10 цитувань (10-індекс), виріс із 38 одиниць до 101.

У діяльності Інституту широко використовуються інформаційно-комунікаційні технології. Зокрема, для системного адміністрування наявних ІКТ ресурсів, забезпечення науково-дослідної роботи; оприлюднення інформації щодо діяльності Інституту; зв'язків із громадськістю.

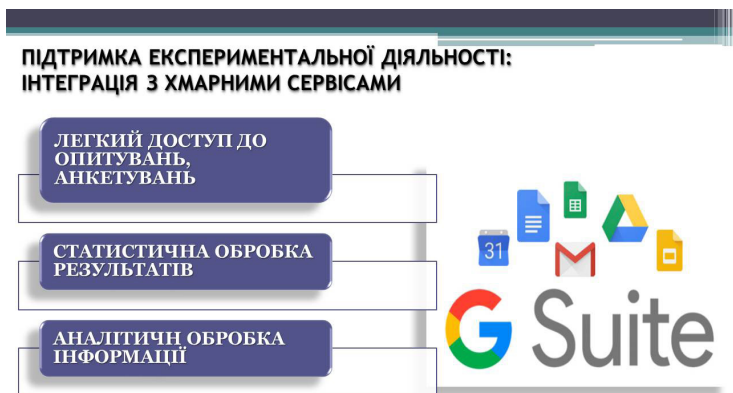

Рис. «Підтримка експериментної діяльності: інтеграція з сервісами хмарними»

Для Інституту неодмінною умовою здійснення всіх етапів науково-експериментальної та освітньої діяльності є використання електронних систем відкритого доступу. Статистика таких систем сприяє: здійсненню моніторингу впровадження наукових результатів учених Інституту, аспірантів і докторантів, визначенню найбільш затребуваних наукових праць, здійсненню контролю за динамікою індекса Хірша. Мапа бібліотеки дає змогу бачити міжнародний інтерес до результатів досліджень Інституту.

Результати НДР з 2009 р. оприлюднюються на офіційному Сайті ІПТО. В інтеграції з хмарними сервісами Google G Suite сайт Інституту активно використовується для виконання НДР, що забезпечує легкий доступ респондентів до анкет, опитувань, реєстраційних форм, а також допомагає здійснити статистичну та аналітичну обробку отриманих результатів. У рамках проекту ЄС зусиллями Інституту створено інформаційно-аналітичну систему «Профтех-інфо». Її мета – автоматизація процесів розрахунку індикаторів ефективності діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Для сприяння оприлюдненню наукової продукції Інституту було також створено Контент-бібліотеку підручників та репозиторій інформаційно-освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Інститут здійснює широку науково-просвітницьку діяльність у засобах масової інформації. Зокрема, на сторінках «Педагогічної газети», газет «Освіта», «Освіта України» та ін. регулярно висвітлюються аспекти науково-практичної співпраці Інституту з закладами професійної, фахової передвищої, вищої освіти, міжнародного співробітництва, результати впровадження НДР.

Директор Інституту професійно-технічної освіти Валентина Олександрівна Радкевич, аналізуючи науково-експериментальну співпрацю Інституту з закладами професійної (професійно-технічної) освіти, наголошувала на взаємовигідних партнерських стосунках, які потрібно зміцнювати й розвивати для підвищення ефективності процесу модернізації вітчизняної професійної та фахової передвищої освіти. Конференції, які проводить ІПТО НАПН України, завжди відкриті для всіх його партнерів, у тому числі і для закладів, на базі яких здійснюється експериментальна діяльність. Для них це – форма як наукового, так і живого неформального спілкування, що дає змогу показати себе, продемонструвати свої здобутки, познайомитися з досягненнями інших освітніх закладів, наукових установ, громадських організацій та об'єднань, збільшити коло наукових знайомств, зміцнити науково-організаційні та особистісні контакти між активними учасниками процесу реформування вітчизняної системи професійної та фахової передвищої освіти.

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України висловлює щиро вдячність усім своїм партнерам за допомогу, підтримку та непересічний інтерес до результатів науково-експериментальної та освітньої діяльності.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ 2013

Експериментальна діяльність

У 2013 р. в Інституті професійно-технічної освіти проводилося 14 експериментів, у т.ч.: всеукраїнського рівня (за погодженням з МОН України) – 5; академічного рівня (за рішенням Президії НАПН України) – 2; підвідомчої установи НАПН України (за рішенням відділення НАПН України, вченої ради установи) – 7.

Загальна кількість експериментальних навчальних закладів, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота – 103, з них: всеукраїнського рівня (за рішенням МОН України) – 6; регіонального рівня (за рішенням органів управління освітою АР Крим, областей, міст Києва і Севастополя) – 2; місцевого рівня (за рішенням місцевих органів управління освітою) – 17.

Характеристика експериментальної діяльності
та отримані результати

Тема: *«Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Лук'яненко Ганна Іванівна, завідувач лабораторії професійного навчання на виробництві ІПТО НАПН України, к.пед.н, с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: навчальний центр ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», м. Ізмаїл Одеської обл., Севастопольський професійний торгово-кулінарний ліцей.

Інновації, що відпрацьовуються: особливості формування змісту професійного навчання робітників та механізмів оцінювання результатів професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: угоди про науково-методичне співробітництво, програма дослідження, матеріали щодо досвіду організації професійного навчання в умовах високотехнологічного виробництва.

Тема: *«Організаційно-педагогічні умови функціонування освітньо-професійного кластеру з формування трудового потенціалу регіону».*

Рівень: академічний.

Термін проведення експерименту: 1.01.2014–31.12.2016 рр.

Науковий керівник: Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться

експеримент: Департамент освіти і науки, молоді та спорту Запорізької обласної державної адміністрації, Запорізька обласна федерація роботодавців, Запорізький обласний Центр зайнятості, Запорізька обласна рада профспілок, Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області, Запорізький національний технічний університет, ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю», ДНЗ «Запорізьке вище індустріально-політехнічне училище», ДНЗ «Михайлівське вище професійне училище», ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище», ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.Н. Кузьміна», ТОВ «СПЕЦ ВІК », ПАТ КБ «ПриватБанк» Запорізьке Регіональне Управління», ВАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», ПАТ «Запоріжтрансформатор», ДП «Запорізький титано-магнієвий комбінат», ВАТ «Мотор Січ», ТОВ «Агрофірма ЮЛеНа», ТОВ «Інститут розвитку персоналу».

Інновації, що відпрацьовуються: обґрунтування організаційно-педагогічних умов створення регіонального освітньо-професійного кластеру і розроблення на цій основі науково-методичного забезпечення його діяльності.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітнього року: заявка, програма та облікова картка експерименту.

Тема: *«Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Закатнов Дмитро Олексійович, завідувач лабораторії професійної орієнтації і виховання ІПТО НАПН України, к.пед.н., с.н.с.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Львівське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму, Навчально-науковий центр ПТО НАПН України (м. Київ), Ржищівський професійний ліцей, Тернопільський обласний НМЦ ПТО, Ржищівський індустріально-педагогічний технікум, Мистецький коледж художнього моделювання та дизайну (м. Київ), Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів, Гімназія «Консул» № 86 Печерського РУО (м. Київ), Український коледж ім. В.О. Сухомлинського (м. Київ), Загальноосвітні навчальні заклади Голопристанського р-ну Херсонської області.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітнього року: матеріали до рукопису колективної монографії «Підготовка учнів ПТНЗ до планування й реалізації професійної кар'єри: теорія і практика», статті, емпіричні матеріали констатувального етапу педагогічного експерименту.

Тема: *«Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Гириловська Ірина Вікторівна, завідувач лабораторії «ВІАЦ ПТО» ІПТО НАПН України, к.пед.н.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій обл., Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській обл., Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Черкаській обл., Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у м. Києві, Кримська республіканська установа «Науково-методичний центр професійно-технічної освіти».

Інновації, що відпрацьовуються: створення творчої педагогічної лабораторії на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій обл.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: рукопис колективної монографії «Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ: теорія і практика», розділи посібника «Інформаційно-аналітична діяльність педагогів ПТНЗ», розділи посібника «Інформаційні технології в навчально-виховному процесі ПТНЗ», розділи навчального посібника «Розвиток інформаційної культури педагогічних працівників ПТНЗ», розділи словника «Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників», розділи аналітичного збірника «Профтехінфо», статті, емпіричні матеріали констатувального етапу педагогічного експерименту.

Тема: *«Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.05.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Ягупов Василь Васильович, пр.н.с. ІПТО НАПН України, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДНЗ «Макіївський будівельний центр професійно-технічної освіти ім. Ф.І.Бачуріна».

Інновації, що відпрацьовуються: навчальний курс «САПР у професійній діяльності КРБП» з урахуванням специфіки галузі, що запроваджений у діяльності ДНЗ «Макіївський будівельний центр професійно-технічної освіти ім. Ф.І. Бачуріна».

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: рукописи до розділів методичних рекомендацій щодо проведення теоретичних і практичних занять з курсу «САПР у професійній діяльності КРБП» для ПТНЗ будівельного профілю; методичних рекомендацій щодо впровадження навчального курсу «САПР у професійній діяльності КРБП»; методичного посібника «Інформаційні технології в навчально-виховному процесі ПТНЗ».

Тема: «Проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу».

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Сушенцева Лілія Леонідівна, завідувач лабораторії змісту професійної освіти, д.пед.н., доцент.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Львівське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму, Навчально-науковий центр ПТО НАПН України, м. Київ, ВПУ №1 м. Рівне, ДПТНЗ «Криворізький центр професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу», Чортківське ВПУ, ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування», Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей, Київський професійний будівельний ліцей, Тернопільське ВПУ ресторанного сервісу і торгівлі, ДНЗ «Хмельницький центр ПТО харчових технологій та торгівлі», Івано-Франківський технікум ресторанного сервісу і туризму Національного університету харчових технологій, Ялтинське вище професійне училище будівельних та харчових технологій, Київський професійний ліцей «Авіант», Северодонецький професійний будівельний ліцей, Центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів №1 м. Кривий Ріг, ДНЗ «Львівське вище художнє училище», Вище професійне училище №8 м. Стрий, ДНЗ «Макіївський будівельний центр ПТО ім. Ф.І. Бачуріна».

Інновації, що відпрацьовуються: аналіз змісту професійно-технічної освіти та оновлення Державних стандартів професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітнього року: рукопис розділу колективної монографії «Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика», рукопис матеріалів до колективної «Модульно-компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівної галузей», посібника «Технологія опоряджувальних робіт (для учнів ПТНЗ будівельного профілю)», підготовка матеріалів для розроблення ДСПТО з професії «Майстер ресторанного обслуговування», рукопис розділу посібника «Організація і техніка обслуговування (для учнів ПТНЗ галузі ресторанного господарства)», емпіричні матеріали констатувального етапу педагогічного експерименту, статті.

Тема: *«Педагогічні умови проектування змісту професійної освіти на засадах компетентнісного підходу».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.06.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Сушенцева Лілія Леонідівна, завідувач лабораторії змісту професійної освіти, д.пед.н., доцент.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Кримський республіканський професійно-технічний навчальний заклад «Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму».

Інновації, що відпрацьовуються: визначення педагогічних умов

проектування змісту професійної освіти на засадах компетентнісного підходу.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: рукопис розділу колективної монографії «Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика», посібника «Організація і техніка обслуговування (для учнів ПТНЗ галузі ресторанного господарства)», емпіричні матеріали констатувального етапу педагогічного експерименту; підготовка матеріалів для розроблення ДСПТО з професії «Майстер ресторанного обслуговування».

Тема: *«Удосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Романова Ганна Миколаївна, завідувач лабораторії методик професійної освіти і навчання, д.пед.н., доцент.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-науковий центр ПТО НАПН України, м. Київ, «Томаківський професійний аграрний ліцей», смт. Томаківка Дніпропетровської області, «Софіївський професійний ліцей» Дніпропетровської області, ВПУ №36, м. Балин Хмельницької області, ДПТНЗ «Бориспільський професійний ліцей» Київської області, ПТУ №74, с. Шев'якіно Дніпропетровської області, Ялтинське ВПУ будівельних і харчових технологій АР Крим, Київський професійно-педагогічний коледж імені А. Макаренка, м. Київ, Інженерно-педагогічний факультет (ІПФ) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, м. Дрогобич, Професійно-педагогічний коледж Глухівського державного педагогічного університету імені О.Довженка, Навчально-методичний центр у Сумській області, Науково-методичний центр професійної освіти і підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області.

Інновації, що відпрацьовуються: методика дослідження готовності педагогів ПТНЗ до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: матеріали рукописів розділів колективної монографії «Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», статті, емпіричні матеріали констатувального етапу педагогічного експерименту. Зокрема, встановлено, що стан застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті є незадовільним, навчання має переважно традиційний характер, є репродуктивним (3/4) (ПТНЗ Дніпропетровської, Сумської, Хмельницької, Київської обл. та м. Києва); розроблено структуру готовності викладачів ПТНЗ до запровадження особистісно-розвивальних технологій, яка включає мотиваційно-ціннісний, особистісний, когнітивний та операційно-діяльнісний компоненти; визначено рівні готовності викладачів ПТНЗ до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій (низький, середній, достатній, високий); розроблено та

апробовано методику дослідження рівнів готовності викладачів до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій, яка включає інструментарій діагностики рівнів готовності викладачів та методи оброблення і перевірки статистичної значущості експериментальних даних.

До кожного компоненту готовності розроблено відповідні критерії та показники. З метою зіставлення різних кількісних показників застосовано їх стандартизацію. Достовірність та об'єктивність результатів експерименту забезпечувалася використанням різноманітних діагностичних засобів та перевіркою статистичної значущості отриманих даних; проведене анкетування викладачів різних ПТНЗ визначило загальну недостатню інформаційну обізнаність викладачів щодо сутності поняття «педагогічна технологія», ознак та видів педагогічних технологій; доведено, що для значної кількості викладачів характерним є низький рівень готовності до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій, понад третину досліджуваних мають середній рівень готовності, а достатній та високий рівні виражені слабо.

Отже, високий рівень означеної готовності, який є творчим за своєю сутністю, сформований в обмеженого кола викладачів і потребує для більшості цілеспрямованого формування. На заваді стоять такі чинники: недостатній рівень теоретичної і методичної підготовки щодо такої діяльності; невмотивованість щодо розвитку науково-методичної компетентності; підтверджено, що діюча система розвитку професійної компетентності педагогів професійного навчання потребує високо розвинутої ініціативи та самостійності. На жаль, у більшості випадків превалює формальне ставлення ППШ до самоосвітньої діяльності; обґрунтовано, що основним етапом формування готовності ППШ до впровадження у практику своєї діяльності особистісно-розвивальних технологій навчання має стати етап їх професійної підготовки.

Вивчення реального стану та можливостей впровадження особистісно розвивальних педагогічних технологій у навчально-виробничий процес ПТНЗ показало, що відсутність системної роботи у заданому аспекті в ПТНЗ пов'язана з високою її трудомісткістю, обмеженістю науково-методичної інформації та методичної компетентності викладачів і майстрів виробничого навчання.

З'ясовано, що в навчальних планах ВНЗ та програмах дисциплін, наприклад, психолого-педагогічного циклу, традиційно не передбачено детальне вивчення сутності таких педагогічних технологій на рівні компетентного їх використання у своїй майбутній діяльності. Опитування студентів ВНЗ та практикуючих педагогів професійного навчання демонструють тотожність результатів. Визначено низький рівень обізнаності працівників експериментальних ПТНЗ із проблемно-розвивальною технологією навчання, брак методичних матеріалів щодо створення, реалізації оцінювання ефективності педагогічних технологій. Встановлено, що при постановці навчальних цілей та визначенні результативності навчальної діяльності учнів викладачі не враховують такі аспекти, як

задоволеність навчанням та особистісний розвиток.

Тема: *«Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013 – 31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Свистун Валентина Іванівна, завідувач лабораторії управління ПТО, д.пед.н., доцент.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ПТУ № 50 м. Карлівка Полтавської обл., НМЦ ПТО у Запорізькій обл.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: доведено необхідність моделювання як принципу діяльності і технологію проектування розвитку навчальних закладів; виявлено та обґрунтовано групи педагогічних умов розвитку соціального партнерства у ПТО; виділено основні функції організаційної культури ПТНЗ: ціннісна, інформаційна, пізнавальна, нормативна, знакова, системотворча; основні структурні компоненти організаційної культури: ідеологія діяльності; місія, цілі організації; система цінностей; стиль управління, погляди, позиція керівників; правила, норми поведінки персоналу; організаційна структура; особисті цілі та цінності співробітників, рівень їх професіоналізму; система мотивації; принципи організаційної культури: всезагальності, доступності, поваги до особистісної (індивідуальної) та національної культури, демократизації, оптимального поєднання централізації і децентралізації, культуровідповідності; здійснено аналіз базових понять дослідження і встановлено багатозначність категорії «методи управління». Визначено основні групи методів управління: економічні, організаційно-розпорядчі (адміністративні), соціально-психологічні, правові, ідеологічні та технологічні.

Тема: *«Розвиток освітнього маркетингу в системі професійно-технічної освіти».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.06.2013–30.06.2015 рр.

Науковий керівник: Єльнікова Галина Василівна – головн.н.с. лабораторії управління ПТО, д.пед.н., проф.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Черкаський навчально-методичний центр ПТО.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: проаналізовано сучасний стан розвитку освітнього маркетингу в системі ПТО регіону; напрацьовано емпіричний інструментарій вивчення маркетингової компетентності керівника ПТНЗ; визначено критерії ефективності маркетингової служби у системі управління ПТНЗ; спроектовано модель «Розвиток освітнього маркетингу в системі ПТО регіону»

Тема: *«Педагогічні основи управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.04.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Палькевич Юлія Святославівна, к.екоп.н., с.н.с. лабораторії управління ПТО; Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище».

Результати експериментальної роботи: проаналізовано сучасний стан розвитку освітнього маркетингу в системі ПТО регіону; напрацьовано емпіричний інструментарій вивчення управлінської компетентності керівника ПТНЗ; визначено критерії ефективності маркетингової служби у системі управління ПТНЗ; спроектовано модель «Розвиток освітнього маркетингу в системі ПТО регіону»; організовано маркетингову службу в Роменському вищому професійному училищі.

Тема: *«Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних-навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.02.2011 – 31.12.2014 р.р.

Науковий керівник: Гуралюк Андрій Георгійович, завідувач лабораторії підручникотворення для системи ПТО, к.пед.н., с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: НМЦ ПТО у Чернігівській області, НМЦ ПТО у Запорізькій області, Кримська республіканська установа «Науково-методичний центр ПТО», НМЦ ПТО та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, ДНЗ «Слов'янський професійний машинобудівельний ліцей», ДНЗ «Маріупольське металургійне професійне училище», ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище», ДНЗ ДПТНЗ «Краматорський центр ПТО», Дегтярівський професійний аграрний ліцей, ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей», ДНЗ «Прилуцький професійний ліцей Чернігівській області», ДНЗ Ніжинський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Запорізький професійний ліцей», ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище «Метало будівник», ДНЗ «Запорізький професійний ліцей залізничного транспорту», ДНЗ «Мелітопольський професійний ліцей залізничного транспорту», ДНЗ Кримський республіканський професійно-технічний навчальний заклад «Сваторійський професійний ліцей», ДНЗ Кримський республіканський професійно-технічний навчальний заклад «Ялтинське вище професійне училище будівельних і харчових технологій», ДНЗ Кримський республіканський професійно-технічний навчальний заклад «Сімферопольське вище професійне училище залізничного транспорту», ДНЗ «Лісоводський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Вище професійне училище № 4 м. Хмельницького», ДНЗ «Подільський центр ПТО», ДНЗ «Хмельницький центр ПТО торгівлі та харчових технологій», ДНЗ «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницький», ДНЗ «Хмельницький

професійний ліцей», ДНЗ «Староконстантинівський професійний ліцей», Ярмолинецький професійний ліцей Хмельницької області», ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування», ДПТНЗ «Криворізький центр професійної освіти».

Інновації, що відпрацьовуються: методики дидактичного проектування електронних підручників нового покоління для машинобудівної, аграрної, будівельної галузі; контент-бібліотека електронних підручників нового покоління для машинобудівної, аграрної, будівельної галузі; методичні рекомендації та посібники для учнів, педагогів і майстрів виробничого навчання щодо використання електронних підручників нового покоління у навчально-виробничому процесі ПТНЗ.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: статті, емпіричні матеріали констатувального етапу експерименту; апробування й визначення ефективності психолого-дидактичних, організаційних та програмно-технічних рішень у формуванні контент-бібліотеки електронних підручників нового покоління для машинобудівної, аграрної, будівельної галузі; створення пакетів самоконтролю як дидактичних складових інтерактивної індивідуально орієнтованої організації роботи з електронним підручником; здійснення науково-методичного супроводу функціонування контент-бібліотеки та вдосконалення методичних підходів до її формування і застосування в навчальному процесі ПТНЗ, у межах якого відбувається доопрацювання та доповнення методичних рекомендацій щодо розроблення електронного підручника для професійно-технічних навчальних закладів; розробка електронних підручників, зокрема «Токар (2, 3 розряд)», «Токар (4, 5 розряд)», «Електротехніка з основами промислової електроніки» та інші.

Тема: *«Організація дистанційного професійного навчання фахівців сфери обслуговування на основі модульно-компетентнісного підходу».*

Рівень: академічний.

Термін проведення експерименту: 1.01.2014 – 31.12.2016 рр.

Науковий керівник: Діденко Олександр Васильович, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Кримський республіканський професійно-технічний навчальний заклад «Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму».

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: заявка, програма та облікова картка експерименту.

Тема: *«Дидактичне проектування електронних підручників нового покоління для машинобудівної і будівельної галузі».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.05.2013–31.11.2014 рр.

Науковий керівник: Гуралюк Андрій Георгійович, завідувач лабораторії підручникотворення для системи ПТО, к.пед.н., с.н.с.; Радкевич

Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: НМЦ ПТО у Донецькій області.

Інновації, що відпрацьовуються: методики дидактичного проектування електронних підручників нового покоління для машинобудівної галузі; контент-бібліотека електронних підручників нового покоління для машинобудівної галузі; дидактичний апарат для самоперевірки знань учнів ПТНЗ як дидактична складова інтерактивної індивідуально орієнтованої організації роботи з електронним підручником; методичні рекомендації та посібники для учнів, педагогів і майстрів виробничого навчання щодо використання електронних підручників нового покоління у навчально-виробничому процесі ПТНЗ.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: діагностичний інструментарій, дидактичні матеріали до електронних підручників: тестові завдання, дидактичні сценарії електронних програмно-педагогічних засобів.

Упровадження результатів наукових досліджень у 2013 році

У 2011-2013 роках Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України було підготовлено та упроваджено 41 результат НДР, зокрема за видами продукції: наукова продукція – 10 од.; науково-виробнича продукція – 16 од.; навчальна продукція – 3 од.; довідкова продукція – 6 од.; нові НДР, розпочаті згідно з рекомендаціями завершених фундаментальних досліджень – 6 од.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів НДР станом на грудень 2013 р. – 314, серед яких: органи державної влади та місцевого самоврядування – 13; навчальні заклади – 268 (загальноосвітні – 5; професійно-технічні – 240, вищі – 23); підвідомчі установи НАПН України – 7; інші установи, підприємства, організації, де використовується продукція підвідомчих установ – 26.

Упровадження результатів НДР у закладах професійної (професійно-технічної) освіти за окремими галузями підготовки складає: промисловість – 20,7%; транспорт і зв'язок – 25,5%; будівництво – 25,8%; сфера послуг – 25,2%; сільське господарство – 27,2%.

Упровадження результатів НДР у підвідомчих установах НАПН України складало 44 %, у навчально-методичних кабінетах та центрах ПТО – 78%.

Для відстеження впровадження результатів НДР, звершених протягом 2013 року, проводився моніторинг. Для цього головними співробітниками лабораторії управління ІПТО НАПН України була створена базова кваліметрична модель моніторингу результатів НДР. В основу цієї моделі покладено «Положення про впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України» та «Методичні рекомендації щодо моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук

України». Використання цієї моделі передбачає заповнення спеціальних таблиць та розрахунок коефіцієнтів. Для здійснення необхідних розрахунків використовувалася комп'ютерна програма Microsoft Excel.

Модель складається із 3-х умовних факторів, які відображають результати моніторингу: оприлюднення, розповсюдження та використання. Кожен фактор має рівну вагомість, а їхня сума дорівнює 1. Фактор є складною характеристикою, що складається з низки критеріїв, кожен з яких також має певну вагомість у межах критерію. Кожною лабораторією заповнюється колонка значень коефіцієнту відповідності впровадження результатів НДР (за розробленою методикою), інші розрахунки здійснюються автоматично. Сума часткових оцінок критеріїв надає загальний результат, що показує, яка частка від загальної потреби з впровадження результатів НДР реалізована у даній лабораторії (максимум при повній реалізації дорівнює одиниці). Дані щодо кожної лабораторії автоматично вставляються у загальну таблицю та відображаються на діаграмі. Таким чином здійснюється унаочнення впровадження результатів НДР кожною лабораторією, що сприяє співставленню основних даних.

Моніторинг результатів завершеної у 2012 році НДР у 2013 році дав змогу отримати такий розподіл показників по лабораторіях ІПТО НАПН України (табл. 1). Подання аналогічних показників на діаграмі (рис. 1) уможливило наочно представити результативність окремих напрямів впровадження по кожній лабораторії.

Таблиця 1

Дані моніторингу впровадження результатів НДР
лабораторіями ІПТО НАПН України

Фактори	Часткова оцінка факторів						
	лаб. проф. навчання на виробництві	лаб.профорієнтації і виховання	лаб. «ВІАЦ ІПТО»	лаб. змісту проф. освіти і навчання	лаб. методик проф. освіти і навчання	лаб. управління ІПТО	середнєважене значення по Інституту
1. Оприлюднення продукції НДР	0,26	0,27	0,23	0,26	0,23	0,29	0,26
2. Розповсюдження продукції НДР	0,14	0,15	0,20	0,10	0,20	0,10	0,15
3. Використання продукції НДР цільовою аудиторією	0,28	0,33	0,25	0,18	0,28	0,24	0,26
Загальна оцінка в частках одиниці	0,68	0,75	0,68	0,53	0,71	0,64	0,66

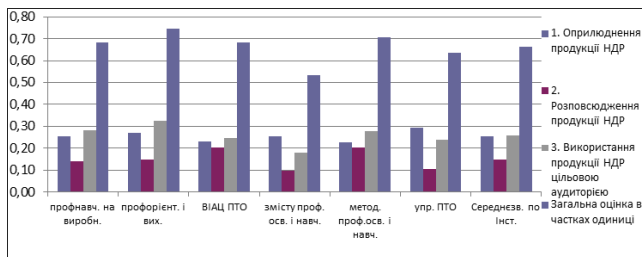

Рис. 1. Порівняння даних моніторингу впровадження результатів НДР лабораторіями ІПТО НАПН України

Можна також побачити відмінності в реалізації окремих етапів упровадження результатів НДР (рис. 2).

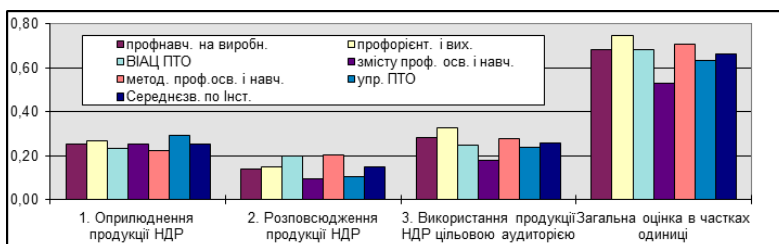

Рис. 2. Порівняння даних моніторингу за лабораторіями ІПТО НАПН України щодо різних етапів упровадження результатів НДР

Отримані дані свідчать про те, що вимоги щодо впровадження результатів НДР виконуються в усіх лабораторіях ІПТО НАПН України більше, ніж на половину. Також можна намітити певні шляхи з удосконалення впровадження результатів НДР у наступному році. Зокрема, покращити роботу усіх лабораторій з розповсюдження продукції НДР.

Водночас використання даної моделі виявило і певні її недоліки. Зокрема, при підрахунку дотримання певних вимог щодо впровадження враховується лише факт дотримання цієї вимоги, а не обсяг впровадження. Отже, описана кваліметрична модель моніторингу результатів НДР ще потребує доопрацювання.

2014 рік

У 2014 р. в Інституті професійно-технічної освіти проводилося 14 експериментів, у т.ч.: всеукраїнського рівня (за погодженням з МОН України) – 6; академічного рівня (за рішенням Президії НАПН України)

– 1; підвідомчої установи НАПН України (за рішенням відділення НАПН України, вченої ради установи) – 7.

Загальна кількість експериментальних навчальних закладів, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота – 105, з них: всеукраїнського рівня (за рішенням МОН України) – 8; регіонального рівня (за рішенням органів управління освітою АР Крим, областей, міст Києва і Севастополя) – 43; місцевого рівня (за рішенням місцевих органів управління освітою) – 54.

Характеристика експериментальної діяльності
та отримані результати

Тема: «Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва».

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Лук'яненко Ганна Іванівна, завідувач лабораторії професійного навчання на виробництві ІПТО НАПН України, к.пед.н, с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ТОВ «Інститут розвитку персоналу» (м. Запоріжжя); Приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство» м. Ізмаїл, Одеської обл.; Приватне підприємство «Юнона», м. Сімферополь; ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. М. Кузьміна (м. Запоріжжя).

Інновації, що відпрацьовуються: організація професійного навчання робітників у структурних навчальних підрозділах підприємств за технологією модульного та дистанційного навчання.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: аналітичні матеріали результатів формувального експерименту, статті, методичні рекомендації.

З'ясовано: розроблення модульних навчальних програм базується на реальній специфіці робочих місць, що забезпечує найбільш точну відповідність їх змісту вимогам виробництва; специфіка модульного підходу може бути ефективною основою для розроблення професійного стандарту і кваліфікації; застосування модульного підходу забезпечує високу якість професійної підготовки слухачів, психологічні складові модульного навчання сприяють підвищенню мотивації учнів до навчання; застосування пакетів модульної програмної та навчальної документації відкриває реальні можливості для надання навчальному процесу дистанційності, індивідуальності, урахування особистісних відмінностей учнів / слухачів, здоров'язбережувальних основ у навчанні.

Виявленими проблемами є: недостатня свобода і самостійність навчального закладу / навчального підрозділу підприємства у внесенні коректив до навчальних планів і програм; великий ступінь залежності навчального закладу від керівних органів освіти; обмеженість і негнучкість фінансування навчальних закладів; недостатній обсяг і варіативність змісту

дидактичних матеріалів у порівнянні з реальними потребами виробництва.

Доопрацьовані методичні матеріали з професійного навчання робітників морського профілю: способи особистого виживання; надзвичайні ситуації; виживання на морі; рятувальні засоби та рятувальні шлюпки.

Надані методичні рекомендації щодо оцінювання рівня підготовленості слухачів курсів, а саме: оцінка компетентності фахівця здійснюється відповідно рекомендацій IMO Model Course 3.12 за відповідними функціями та методами, викладеними у Таблиці А – VI/1-1 «Специфікація мінімального стандарту компетентності з питань техніки особистого виживання», Розділ VI/1 Кодексу ПДНВ.

Тема: *«Організаційно-педагогічні умови функціонування освітньо-професійного кластеру з формування трудового потенціалу регіону».*

Рівень: академічний.

Термін проведення експерименту: 1.01.2014-31.12.2016 рр.

Науковий керівник: Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Департамент освіти і науки, молоді та спорту Запорізької обласної державної адміністрації, Запорізька обласна федерація роботодавців, Запорізький обласний Центр зайнятості, Запорізька обласна рада профспілок, Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області, Запорізький національний технічний університет, ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю», ДНЗ «Запорізьке вище індустріально-політехнічне училище», ДНЗ «Михайлівське вище професійне училище», ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище», ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. Н. Кузьміна», ТОВ «СПЕЦ ВІК », ПАТ КБ «ПриватБанк» Запорізьке Регіональне Управління», ВАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», ПАТ «Запоріжтрансформатор», ДП «Запорізький титано-магнієвий комбінат», ВАТ «Мотор Січ», ТОВ «Агрофірма ЮЛеНа», ТОВ «Інститут розвитку персоналу».

Інновації, що відпрацьовуються: обґрунтування організаційно-педагогічних умов створення регіонального освітньо-професійного кластеру і розроблення на цій основі науково-методичного забезпечення його діяльності.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: аналітичні матеріали щодо стану дослідженості проблеми в педагогічній теорії і практиці, міжнародного досвіду функціонування освітньо-професійних кластерів, Положення про регіональний освітньо-професійний кластер, Центр розвитку професійної компетентності трудового потенціалу регіону, нормативні документи для проведення експерименту на підставі чинної нормативно-правової бази.

Тема: *«Дуальна система професійної підготовки кваліфікованих робітників»*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.01.2015-31.12.2019 рр.

Науковий керівник: Лук'яненко Ганна Іванівна, завідувач лабораторії професійного навчання на виробництві ІПТО НАПН України, к.пед.н., с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Вище професійне училище № 33 м. Києва, Львівське вище професійне художнє училище, ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище».

Інновації, що відпрацьовуються: дуальна система професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: заявка, програма та облікова картка експерименту.

Тема: *«Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Закатнов Дмитро Олексійович, завідувач лабораторії професійної орієнтації і виховання ІПТО НАПН України, к.пед.н., с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Львівське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму; Навчально-науковий центр ПТО НАПН України, (м. Київ); Ржищівський професійний ліцей; Тернопільський обласний НМЦ ПТО; Ржищівський індустріально-педагогічний технікум; Мистецький коледж післядипломної освіти педагогічних кадрів; Гімназія «Консул» № 86 Печерського РУО (м. Київ); Український коледж ім. В.О. Сухомлинського (м. Київ); Загальноосвітні навчальні заклади Голопристанського р-ну Херсонської області.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: рукопис матеріалів до методичних посібників, програма курсу для учнів професійно-технічних навчальних закладів «Технологія планування і реалізації професійної кар'єри» (предмети, що вільно обираються), статті, емпіричні матеріали формувального етапу педагогічного експерименту.

Експериментально підтверджено ефективність педагогічної авторської технології формування в учнів ПТНЗ уявлень про професійний успіх. Встановлено, що уявлення учнів ПТНЗ і студентів коледжу залежить не тільки від зовнішніх чинників (освітніх, соціальних, економічних, політичних, виробничих тощо), а й від індивідуальних характеристик суб'єкта професійних досягнень.

Доведено, що для виявлення і глибокого розкриття уявлень майбутніх дизайнерів і учнів ПТНЗ про професійну успішність необхідно здійснювати їх вивчення в динаміці, враховуючи закономірності і специфічні природні властивості вихованців на кожному із періодів навчання та

професійного розвитку.

Формування уявлення про професійний успіх під час навчання і у подальшій професійній діяльності спричиняє істотні зміни в самосвідомості, в спрямованості інформованості, вмінні реалізувати свої знання у професійних діях.

Виявлені психологічні кореляти уявлень про фактори формування уявлень студентів коледжу і учнів ПТНЗ про професійний успіх і готовності учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри відкривають нові можливості прогнозування ефективної діяльності інноваційних навчальних закладів професійної освіти.

Результат впровадження експериментальних методик формування соціально-професійних компетенцій: підвищення ефективності процесів соціалізації та професіоналізації майбутніх кваліфікованих фахівців; проектування особистісно-розвивальних і корегуючих технологій, спрямованих на формування соціально-професійних компетенцій у майбутніх кваліфікованих фахівців.

Таблиця 2

Динаміка формування соціально-професійних компетенцій, у %

Рівні сформованості соціально-професійних компетенцій	Низький	Середній	Високий
Початок експерименту	42%	48%	10%
Закінчення експерименту	18%	54%	28%

Експериментальна перевірка змісту, форм та методів формування в учнівської молоді здорового способу життя як фактору вибору й реалізації професійної кар'єри. Експериментальна перевірка здійснюється на основі Спецкурсу «Здоровий спосіб життя учнів ПТНЗ», спрямованого на профілактику шкідливих звичок (на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України), організації і проведення літературно-музичних міні-композицій «Молодь обирає здоров'я» (Голосіївський район м. Києва, проведення квестів «Екологія і здоров'я» з лідерами учнівського самоврядування профтехосвіти та ЗОНЗ, проведення з лідерами благодійницьких акцій в школах-інтернатах № 20 та № 14 (два останні заходи – за сприяння Київського палацу дітей та юнацтва).

Перевірка змісту, форм та методів саморозвитку і самовдосконалення учнів у процесі їх професійної діяльності. У процесі формуального експерименту було з'ясовано в ЕГ, що 98 % учнів мають загальні уявлення про роль саморозвитку у своїй роботі та навчанні. Усвідомлення необхідності саморозвитку – 71 % учнів. Працюють над своїм самовдосконаленням і саморозвитком – 57 %. Це складає в середньому 75 %. Цей показник (вище середнього рівня) показує, що внаслідок формуального експерименту значно зріс рівень усвідомленості учнями необхідності саморозвитку як для особистості, так і для суспільства в цілому.

Таблиця 3

Роль особистісного саморозвитку учнів
(констатувальний експеримент)

Курси	Групи	Загальна кількість учнів	Загальні уявлення про саморозвиток	Усвідомлення необхідності саморозвитку	Робота над саморозвитком
1	КГ	46	13	11	7
	ЕГ	45	12	9	6
2	КГ	52	16	14	11
	ЕГ	53	10	12	11

Таблиця 4

Роль особистісного саморозвитку учнів
(формувальний експеримент)

Курси	Групи	Загальна кількість учнів	Загальні уявлення про саморозвиток	Усвідомлення необхідності саморозвитку	Робота над саморозвитком
1	КГ	46	28	18	14
	ЕГ	45	44	34	27
2	КГ	52	33	21	16
	ЕГ	53	52	35	29

На етапі формувального експерименту перевірялась авторська програма «Культура здоров'я як основа професійного успіху фахівця». Мета: розробити, запровадити до професійної підготовки фахівців ресторанного сервісу програму формування культури здоров'я в учнів ПТНЗ як фактора працездатності і професійного успіху щодо вибору й реалізації професійної кар'єри та здійснити експериментальну перевірку ефективності запропонованої програми. Нами було враховано наступні експериментальні фактори, які зумовлюють формування культури здоров'я з позицій працездатності і професійного успіху учнів ПТНЗ, а саме: умови формування індивідуального і професійного здоров'я; рівень мотивації щодо розвитку професійної успішності; рівень сформованості здоров'яберігаючих компетенцій; стан працездатності, готовності до відновлення професійного здоров'я; виробничі умови, організації місця праці; психологічна стабільність щодо налагодження міжособистісних стосунків, забезпечення емоційної рівноваги, упередження конфліктних

ситуацій; умови розвитку індивідуального професіоналізму на засадах сталого удосконалення професійної підготовки. Компоненти програми: цільовий, ціннісно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-регуляційний, рефлексивний.

Аналіз реалізації поставлених завдань здійснювався з урахуванням когнітивних, діяльнісних та мотиваційно-ціннісних аспектів проблеми дослідження на прикладі професійної підготовки майбутніх фахівців ресторанного сервісу з урахуванням особливостей їх праці. Основними психологічними засадами формування культури здоров'я як чинника кар'єрного зростання особистості в сучасних умовах праці є створення, насамперед, позитивного професійного середовища на засадах адекватного сприйняття професійних реалій, впевненості, професіоналізму та позитивного «Я-образу», що передбачає: адекватне сприйняття галузевих вимог і потреб, реальну самооцінку; мотивування особистісного і професійного розвитку; професійну рефлексію; формування професійного здоров'я, забезпечення відповідного рівня працездатності на основі основних наукових положень культури здоров'я; розвитку професійної самосвідомості; коригування особистісної і професійної поведінки щодо та успішної траєкторії професійного розвитку майбутніх фахівців ресторанного сервісу в сучасних умовах праці. Основні структурні компоненти змісту програми розвитку професійної кар'єри майбутніх фахівців ресторанного сервісу, представлені у вигляді окремих занять, за умови, що основними етапами їх реалізації є, насамперед: адекватне сприйняття галузевих вимог і потреб, реальна самооцінка; мотивування особистісного і професійного розвитку; професійна рефлексія; формування професійного здоров'я, забезпечення відповідного рівня працездатності на основі основних наукових положень культури здоров'я; розвиток професійної самосвідомості; коригування особистісної і професійної поведінки щодо та успішної траєкторії професійного розвитку майбутніх фахівців ресторанного сервісу в сучасних умовах праці.

Отримані результати засвідчили, що окреслені складові програми забезпечують відповідний рівень культури здоров'я майбутніх фахівців щодо розвитку їх професійної успішності. Переважна більшість володіє відповідним рівнем культури здоров'я, самоорганізації здорового способу життя, цілісними професійно-орієнтованими знаннями, уміннями і компетенціями щодо професійної саморегуляції, профілактики та упередження шкідливих звичок і залежностей, безпечного типу професійної поведінки, сформованості професійного здоров'я, та професійного світогляду стосовно професійної успішності особистості в сучасних умовах праці.

Експериментальна перевірка технології формування в учнів середніх загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів уявлень про професійну кар'єру.

Як організаційно-педагогічне середовище процесу формування в учнів середніх загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів були використані: для старшокласників – програма позаурочних занять «Професійна кар'єра», для учнів ПТНЗ – програма курсу на вибір «Технологія планування і реалізації професійної кар'єри».

Таблиця 5

Динаміка формування в учнів СЗНЗ уявлень
щодо професійної кар'єри (у %)

Критерій	Рівень сформованості	
	Констатувальний етап	Формувальний етап
<i>Ціннісно-мотиваційний</i>		
високий рівень	6,3	14,2
середній рівень	55,8	68,1
низький рівень	37,1	17,7
	$\chi^2 \approx 22,2$	$f_{\text{emp}} \geq f_{\text{krit}99\%}$
<i>Цільової детермінованості</i>		
високий рівень	11,5	15,1
середній рівень	48,8	58,3
низький рівень	29,7	26,6
	$\chi^2 \approx 2,7$	$f_{\text{emp}} < f_{\text{krit}95\%}$
<i>Інформаційний</i>		
високий рівень	21,5	28,6
середній рівень	64,6	69,3
низький рівень	14,4	2,1
	$\chi^2 \approx 13,5$	$f_{\text{emp}} \geq f_{\text{krit}99\%}$
<i>Самопізнання</i>		
високий рівень	14,2	18,4
середній рівень	27,9	35,9
низький рівень	57,9	45,7
	$\chi^2 \approx 6,1$	$f_{\text{emp}} > f_{\text{krit}95\%}$
<i>Практично-дієвий</i>		
високий рівень	5,9	9,2
середній рівень	30,2	38,1
низький рівень	63,9	52,7
	$\chi^2 \approx 5,9$	$f_{\text{emp}} < f_{\text{krit}95\%}$

Результати формувального етапу педагогічного експерименту дозволяють стверджувати, що запропоновані експериментальні фактори

позитивно вплинули на динаміку розвитку всіх складових уявлення старшокласників стосовно професійної кар'єри, проте суттєва різниця у відповідних показниках мала місце для таких складових як ціннісно-мотиваційна, інформаційна та самопізнання.

Таблиця 6

Динаміка формування в учнів ПТНЗ уявлень
щодо професійної кар'єри (у %)

Критерій	Рівень сформованості	
	СЗНЗ	ПТНЗ
<i>Ціннісно-мотиваційний</i>		
високий рівень	13,4	18,8
середній рівень	53,7	64,3
низький рівень	32,9	16,9
	$\chi^2 \approx 12,95$	$f_{\text{emp}} \geq f_{\text{krit}99\%}$
<i>Цільової детермінованості</i>		
високий рівень	15,9	20,5
середній рівень	55,4	64,8
низький рівень	31,7	14,7
	$\chi^2 \approx 12,01$	$f_{\text{emp}} \geq f_{\text{krit}99\%}$
<i>Інформаційний</i>		
високий рівень	38,9	41,5
середній рівень	54,2	55,6
низький рівень	7,9	2,9
	$\chi^2 \approx 3,37$	$f_{\text{emp}} < f_{\text{krit}95\%}$
<i>Самопізнання</i>		
високий рівень	16,6	19,2
середній рівень	21,2	36,5
низький рівень	61,2	44,3
	$\chi^2 \approx 16,48$	$f_{\text{emp}} \geq f_{\text{krit}99\%}$
<i>Практично-дієвий</i>		
високий рівень	28,9	32,5
середній рівень	39,8	55,9
низький рівень	31,3	11,6
	$\chi^2 \approx 18,3$	$f_{\text{emp}} \geq f_{\text{krit}99\%}$

Результати формувального етапу педагогічного експерименту дають змогу стверджувати, що запропоновані експериментальні фактори позитивно вплинули на динаміку розвитку всіх складових уявлення учнів ПТНЗ стосовно професійної кар'єри, а суттєва різниця в відповідних показниках мала місце для всіх складових, крім інформаційної. Проте, такий результат експерименту для інформаційної складової уявлень учнів ПТНЗ щодо професійної кар'єри ми не вважаємо негативним, оскільки як на початку експерименту, так й на момент його закінчення високий та середній рівень його прояву складав понад 90% (92,1 на констатувальному етапі й 97,9 на формувальному), тобто, він і так був достатньо високим на початку експерименту.

Тема: *«Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Гириловська Ірина Вікторівна, завідувач лабораторії «ВІАЦ ПТО» ІПТО НАПН України, к.пед.н., с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Львівській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у м. Києві; Кримська республіканська установа «Науково-методичний центр професійно-технічної освіти».

Інновації, що відпрацьовуються: створення творчої педагогічної лабораторії на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій обл.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж 2014 року: впровадження рекомендацій використання «хмарних технологій» для формування інформаційного простору педагогів ПТНЗ; впровадження програми розвитку правової компетентності педагогічних працівників ПТНЗ; впровадження інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку ІАК педагогічних працівників ПТНЗ; експертна перевірка методики розвитку ІАК педагогічних працівників ПТНЗ, зокрема впровадження у діяльність НМЦ ПТО інноваційного проекту «Творча педагогічна лабораторія НМЦ ПТО» та впровадження у діяльність ПТНЗ інноваційного проекту «Творча педагогічна лабораторія ПТНЗ»; експертна перевірка методики розвитку інформаційної культури педагогів ПТНЗ.

Тема: *«Проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Лузан Петро Григорович, пр.н.с. лабораторії змісту професійної освіти і навчання, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Криворізький навчально-виробничий центр» (м. Кривий Ріг, Дніпропетровської обл.); Сімферопольське ВПУ ресторанного сервісу та туризму (м. Сімферополь); ДПТНЗ «Камінь-Каширське вище професійне училище» (м. Камінь-Каширський, Волинської обл.); Відокремлений структурний підрозділ Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова «Вище професійне училище» (м. Київ); Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України (м. Київ); Львівське ВПУ ресторанного сервісу та туризму (м. Львів); Київський професійний ліцей «Авіант» (м. Київ); Криворізький міський методичний центр професійно-технічної освіти» (м. Кривий Ріг, Дніпропетровської обл.); Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей» (м. Кривий Ріг, Дніпропетровської обл.); ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування» (м. Кривий Ріг, Дніпропетровської обл.); Вище професійне училище № 1 м. Рівне; ДНЗ «Макіївський будівельний центр ПТО ім. Ф.І.Бачуріна» (м. Макіївка, Донецької обл.); ДПТНЗ «Криворізький центр професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу» м. Кривий Ріг, Дніпропетровської обл.); ДНЗ «Чортківське ВПУ» (смт Заводська, Чортківського району, Тернопільської обл.); Івано-Франківський технікум ресторанного сервісу і туризму Національного університету харчових технологій (м. Івано-Франківськ); ДНЗ «Черкаський професійно-будівельний ліцей» (м. Черкаси); Київське регіональне вище професійне училище будівництва (м. Київ); Кримський республіканський професійно-технічний навчальний заклад «Ялтинське вище професійне училище будівельних і харчових технологій» (м. Ялта).

Інновації, що відпрацьовуються: при проведенні формувального експерименту опробовано технологію проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу, методологія якої визначається єдністю провідних методологічних підходів, зокрема: системний підхід дає можливість розглядати зміст професійно-технічної освіти з позицій цілісності, взаємовпливу і взаємозумовленості його компонентів, виявити його структуру, особливості організації та механізми його оновлення; функціональний спрямований на визначення та диференціацію функцій суб'єктів навчально-виробничого процесу, спрямованого на підготовку майбутніх професійно мобільних кваліфікованих робітників; синергетичний забезпечує адаптацію дидактичних аспектів ідей синергетики в зміст професійно-технічної освіти, їх творчого використання у моделюванні, управлінні навчально-виробничим процесом та прогнозуванні розвитку освітніх систем; компетентнісний передбачає застосування конструктив: компетентностей, компетенцій та метапрофесійних якостей; аксіологічний уможливорює підпорядкування змісту навчання майбутніх кваліфікованих робітників формуванню у них якостей, необхідних для виконання виробничих завдань та професійного розвитку особистості; полісуб'єктний передбачає єдність особистісно орієнтованого та діяльнісного аспектів у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників і відображає сутність гуманістичної

психології і педагогіки; дає можливість розглядати професійну підготовку майбутнього кваліфікованого робітника як результат цілеспрямованого професійного навчання, як спосіб професійної самореалізації особистості; культурологічний дає можливість розглядати підготовку кваліфікованих робітників до професійної діяльності як інтеграцію особистісного, інтелектуального і професійного зростання, формування елементів професійної культури, що створює умови для відповідного самовизначення та самореалізації особистості.

Особливе місце посідає інтеграційний підхід, який у своєму призначенні є об'єктивним, викликаним до життя численними новими процесами і явищами, що пронизують всі сфери життєдіяльності суспільства. Він об'єднує, синтезує одночасно дві тенденції – інтеграцію і диференціацію, що дають змогу здійснювати інновації в педагогічній діяльності. Вони вже виявляються в стандартизації професійно-технічної освіти, в створенні єдиного освітнього рівня як необхідного базисного професійно-кваліфікаційного потенціалу, без якого неможливе опанування професії, тим більше групою професій на сучасному і перспективному рівнях соціально-економічного розвитку. При цьому істотно підвищується значення методологічної функції професійно-технічної освіти у суспільстві.

Запропоновано до впровадження: концептуальні засади проектування змісту професійно-технічної освіти, які полягають у розробленні єдиних підходів до проектування змісту професійно-технічної освіти в основних її підсистемах: «інституціональної професійно-технічної освіти» і «трансформації кваліфікації», які є інваріантними по відношенню до особливостей кожної особистості; дидактичні принципи відбору змісту (гуманізації, системності, інтеграції, диференціації, зв'язку теорії з практикою, науковості, комп'ютеризації, єдності і взаємозв'язку загальної, політехнічної і професійної освіти, професійної мобільності, професійної обумовленості), адекватного професіографічній моделі діяльності і педагогічного проектування (цілепокладання, прогностичності, технологічності, нормативної регуляції, відвертості, функціональної повноти), що забезпечують його структурно-логічну побудову; організаційно-педагогічні умови (підготовка кваліфікованих робітничих кадрів на засадах компетентнісного підходу; інтеграція проектування змісту професійно-технічної освіти на засадах модульно-компетентнісного підходу; налагоджена і ефективна система соціального партнерства, в основі якої лежить соціальний діалог); модель змісту підготовки кваліфікованого робітника з конкретної професії (галузі ресторанного господарства) на основі компетентнісного підходу, яка (модель) використовується для вияву й класифікації компетентностей та компетенцій, обґрунтування їх змісту з метою розвитку активності та самостійності учнів, спрямування їхньої діяльності на досягнення якісного результату, здатності до самореалізації у обраній професії.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: рукопис монографії «Модульно-компетентнісний підхід

у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівної галузей», посібника «Технологія опоряджувальних робіт (для учнів ПТНЗ будівельного профілю)», посібника «Технологія верстатних робіт (для учнів ПТНЗ машинобудівельного профілю)», розділу посібника «Організація і техніка обслуговування (для учнів ПТНЗ галузі ресторанного господарства)», рукопис розділу колективної монографії «Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика», підготовка матеріалів для розроблення ДСПТО з професії «Майстер ресторанного обслуговування», емпіричні матеріали формувального етапу педагогічного експерименту.

Уточнено: основні організаційні моделі професійної освіти в країнах Євросоюзу: модульна система національної професійної кваліфікації у Великобританії; освітня французька система, для якої характерним є державне регулювання; дуальна система професійної освіти у ФРН, яка поєднує державні, ринкові і корпоративні компоненти управління. Зміст поняття «кредитно-модульна система організації навчального процесу» як модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів). Кредитно-модульна технологія організації навчального процесу в поточний час є однією із найбільш сучасних технологій, яка дає можливість забезпечити: підвищення якості освіти в умовах інформаційного суспільства; забезпечення освітньої мобільності кожного громадянина як з точки зору навчання у різних навчальних закладах, так і навчання протягом всього життя; надання випускникам конкурентоздатності на європейському та світовому ринку праці. Сутність кредитно-модульної технології організації навчального процесу полягає у відпрацюванні навчального матеріалу навчальних дисциплін окремими блоками (модулями) з оцінкою знань та вмінь того, хто вчиться у вигляді суми балів, отриманих за окремі модулі.

Конкретизовано положення про те, що вивчення зарубіжного досвіду у сфері професійної освіти потрібне з точки зору використання ефективних стратегій забезпечення якості і зразків кращого досвіду в системі професійної освіти в Україні. Досягнення високої якості освіти – одна з найбільш актуальних проблем освіти в країнах Євросоюзу. Так, в листопаді 2003 року в Копенгагені міністрами освіти європейських країн була прийнята Декларація Європейської Комісії з розвитку співпраці в області професійної освіти в Європі, в якій першочерговими завданнями є розвиток співпраці в області освіти, забезпечення якості з акцентом на обмін моделями і методами, а також вироблення загальних критеріїв і принципів якості для професійної освіти.

Уточнено принципи проектування змісту професійно-технічної освіти (гуманізації; науковості; випереджувальності; фундаментальності; гнучкості і варіативності; єдності загальноосвітньої, професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовок; системності; міжпредметності; діагностичності; діяльнісного спрямування професійно-технічної освіти; уніфікації; доступності, ергономічності, творчо-винахідницький,

професійно-мобільний, інтегровано-розвивальний).

Тема: *«Удосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Романова Ганна Миколаївна, завідувач лабораторії методик професійної освіти і навчання, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Бориспільський професійний ліцей» (м. Бориспіль, Київської обл.); Професійно-педагогічний коледж Глухівського державного педагогічного університету ім. О.Довженка (м. Глухів, Сумської обл.); КРПТНЗ «Ялтинське вище професійне училище будівельних і харчових технологій» (м. Ялта); Вище професійне училище № 36 (с. Балин, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.); Інженерно-педагогічний факультет Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич, Львівської обл.); ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти» (м. Чернігів); Професійно-технічне училище № 74 (с. Шев'якіно, Васильківського р-ну, Дніпропетровської обл.); Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України.

Інновації, що відпрацьовуються: проекти особистісно-розвивальних педагогічних технологій.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: матеріали рукописів розділів колективної монографії «Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», статті, емпіричні матеріали формувального етапу педагогічного експерименту.

У ході формувального етапу експерименту підготовлено та розміщено на сайтах експериментальних навчальних закладів методичні рекомендації щодо запровадження у професійно-технічну освіту технологій проектного, імітаційно-ігрового, проблемно-розвивального навчання, кейс-технології, технології колективної розумової діяльності, технології модульно-рейтингового контролю.

У процесі дослідження стану готовності педагогів ПТНЗ до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій співробітниками лабораторії методик професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (серед них О. Б. Кошук, П. Г. Лузан, В. М. Манько, Л. В. Нестерова, Г. М. Романова та ін.) було визначено, що значна кількість педагогів ПТНЗ (78 %) віддають перевагу застосуванню предметно-зорієнтованих педагогічних технологій над особистісно-зорієнтованими. У предметно-зорієнтованих технологіях основними цілями виступають знання, вміння та навички учнів з конкретних навчальних предметів. У ході експерименту визначено такі основні ознаки технологій, що належать до цієї групи: домінантна позиція педагога, учень – об'єкт педагогічного впливу, діагностична постановка цілі, розподіл змісту на невеликі завершені одиниці («навчальні елементи», «малі тематичні

блоки», «модулі» тощо), обов'язковість виконання вимог навчальної програми і навчального плану, поетапне тестування, критерії засвоєння (сталонні результати), коригувальний зворотний зв'язок. До предметно-зорієнтованих педагогічних технологій належать, зокрема, технологія традиційного навчання, технологія повного засвоєння, модульна технологія та ін. Статистичні дані щодо їх застосування педагогами ПТНЗ представлені на рис. 3.

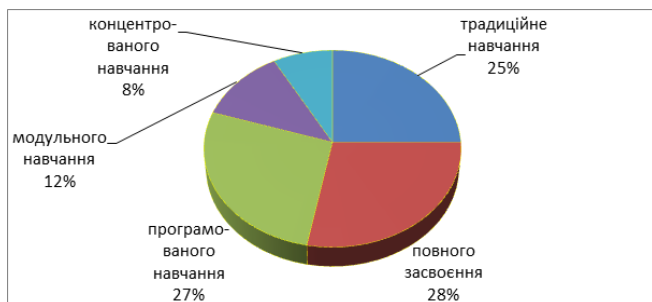

Рис. 3 Застосування предметно-зорієнтованих педагогічних технологій у підготовці кваліфікованих робітників

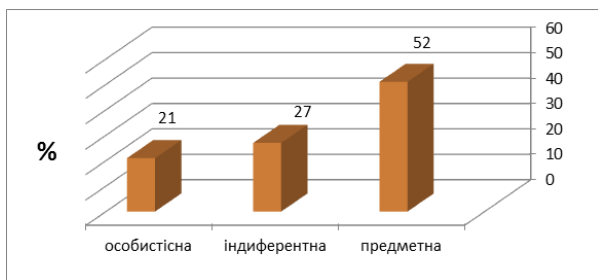

Рис. 4. Прояв видів професійно-педагогічної спрямованості у педагогів ПТНЗ

Основними ознаками особистісно-розвивальних технологій, які запроваджують 22 % педагогів, є такі: фасилітаційна (підтримувальна) позиція педагога, учень – суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності, конструювання цілей щодо розвитку потреб і здібностей учнів засобами навчального предмета, висока частка самостійності учнів, створення «нового» (суб'єктивно нове знання чи особистісне новоутворення – потреби, домагання, здібності, якості), рефлексія, аналіз і врахування особливостей особистості учня. Такі технології спрямовані на розвиток ключових особистісних компетентностей учнів (зокрема, креативності,

самостійності, активності, комунікабельності, здатності до спільної діяльності та співробітництва), що відповідають вимогам сучасного ринку праці. До цієї групи належать технології проектного навчання, імітаційно-ігрового навчання, кейс-технологія та ін.

Отримані результати пов'язані зі сформованістю у педагогів відповідного виду професійної спрямованості (рис. 4). Експериментальні дані свідчать про те, що більше 50% викладачів мають предметно-зорієнтований вид спрямованості (пріоритети застосування предметно-зорієнтованих педагогічних технологій, зокрема, акцент у викладанні робиться на знаннєвому компоненті). Водночас у частини досліджуваних (27%) спостерігається індивідуальний вид, що свідчить про неусвідомлення власних установок у викладанні, а в трохи меншій кількості викладачів (21%) має прояв особистісно-зорієнтований вид спрямованості (пріоритети розвитку особистості учнів, індивідуальний підхід тощо).

У ході дослідження встановлено, що для більшості педагогів характерним є середній рівень готовності до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій, більше третини досліджуваних мають достатній рівень готовності, а високий та низький рівні виражені досить незначно (кожен з них має значення близько 2%). Отримані результати представлені на рис. 5.

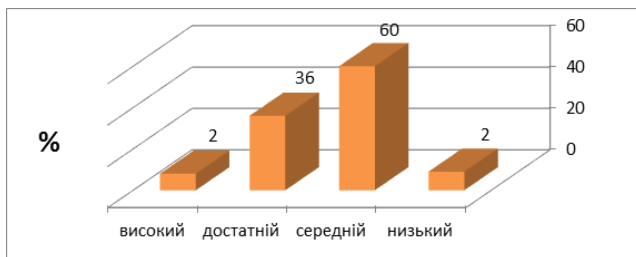

Рис. 5. Рівні готовності педагогів професійного навчання до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій

Отже, високий рівень готовності до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій, який є творчим за своєю сутністю, сформований у дуже обмеженого кола педагогів, що свідчить про необхідність організації спеціальної роботи для його цілеспрямованого формування. Зокрема, актуальними напрямками розв'язання цієї проблеми є навчання студентів – майбутніх педагогів та підготовка педагогів у процесі підвищення педагогічної кваліфікації.

У процесі експериментальної роботи здійснено експертну оцінку ефективності особистісно-розвивальних педагогічних технологій для підготовки кваліфікованих робітників, що ґрунтується на компетентнісному підході, зокрема на визначенні впливу застосування конкретних особистісно-

розвивальних технологій на розвиток особистісних компетентностей учнів. У таблиці 7 представлено 5 провідних позицій серед технологій, які застосовуються в ПТНЗ. У четвертій колонці представлено тріади основних особистісних компетентностей, що розвиваються завдяки застосуванню технології.

Таблиця 7

Рейтинг найпоширеніших особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті

Ранг	Педагогічна технологія	Особистісні компетентності за результатами ранжування
1	Проектне навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Креативність • Здатність до спільної діяльності та співробітництва • Активність
2	Кейс-технологія	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз проблем і прийняття рішень • Креативність • Здатність до спільної діяльності та співробітництва
3	Імітаційно-ігрове навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до спільної діяльності та співробітництва • Комунікабельність • Аналіз проблем і прийняття рішень
4	Проблемно-розвивальне навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Креативність • Аналіз проблем і прийняття рішень • Особистісне самовдосконалення
5	Дистанційне навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Самостійність • Активність • Саморегуляція

Закономірним є те, що першу позицію займає проектне навчання, оскільки саме ця технологія забезпечує навчання через діяльність. Таке навчання реалізує цілі випереджального розвитку автономності й активності.

На сьогоднішній день лабораторія методик професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України запровадила розроблені проекти 7 особистісно-розвивальних технологій для автотранспортної, будівельної та аграрної галузей, зокрема і представлені у таблиці технології, які займають за ранжуванням перші 4 позиції.

За результатами анкетування педагогів здійснено SPOT-аналіз зазначених технологій. Як приклад, наведемо результати SPOT-аналізу технології навчального проектування (табл. 8).

Таблиця 8

Результати SPOT-аналізу технології навчального проектування

<p><i>Сильні сторони (Satisfaction)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • підвищення мотивації учнів • навчання співробітництву • інтеграція ЗУН з різних дисциплін • забезпечення міжпредметних зв'язків • розвиток особистісних компетентностей • забезпечення продуктивності навчання 	<p><i>Слабкі сторони (Problems)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • трудомісткість • значні витрати часу • складнощі в оцінюванні • неготовність педагогів • неготовність учнів
<p><i>Шанси (Opportunities), резерви, шляхи розв'язання проблем</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • оптимізація діяльності учасників проектів завдяки застосуванню ІКТ • створення технопарків • підготовка педагогів до застосування технології • формування готовності учнів до проектної діяльності • обмін досвідом між педагогами • стимулювання та підтримка навчальної проектної діяльності • безпосередній зв'язок з практикою застосування проектів різних видів 	<p><i>Небезпечності (загрози) (Threats)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пріоритет навчального проектування погіршує теоретичну підготовку • колективні форми виконання проектів заважають індивідуалізації та диференціації навчання • збільшення обсягу самостійної роботи учнів

У межах формувального етапу виконання НДР «Вдосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті» підготовлено інноваційну розробку. Вона містить методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, працівників науково-навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України «Застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників», програму тренінг-курсу «Запровадження особистісно-розвивальних технологій навчання у професійно-технічну освіту», методичне забезпечення тренінг-курсу.

Запропоновані методичні рекомендації спрямовані на вдосконалення підготовки майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної, будівельної та сільськогосподарської галузей. Вони включають опис процедури проектування особистісно-розвивальних технологій навчання та проекти таких особистісно-розвивальних технологій, як: колективна розумова діяльність, кейс-технологія, проектна, проблемно-розвивальна,

імітаційно-ігрова, модульно-рейтингова. Автори розкривають суть цих інноваційних педагогічних технологій, характеризують особливості їх застосування у професійно-технічній освіті, розглядають прикладні аспекти їх використання при вивченні конкретних навчальних дисциплін. Технології охарактеризовано через основні компоненти навчального процесу.

Викладений матеріал може бути ефективно застосований педагогами професійно-технічних навчальних закладів, працівниками науково-навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України.

Робоча навчальна програма тренінг-курсу «Запровадження особистісно-розвивальних технологій навчання у професійно-технічну освіту» визначає загальні нормативні вимоги до змісту і методики організації процесу навчання з курсу. Предметом тренінг-курсу є інноваційна діяльність методистів із запровадження сучасних особистісно-розвивальних технологій навчання та відповідне проектування навчального процесу. Основу елементів бази знань даного курсу складають категорії та поняття, що розкривають специфіку особистісно-розвивальних технологій навчання, процедуру проектування навчальних занять із застосуванням означених технологій.

Загальна мета тренінг-курсу: оволодіти вміннями, що забезпечують ефективну розробку та використання особистісно-розвивальних технологій навчання на інноваційних засадах.

Зокрема, після проходження тренінг-курсу слухачі мають уміти: створювати інноваційне навчальне середовище; застосовувати особистісно-розвивальні технології навчання (проектне навчання, колективна розумова діяльність, кейс-технологія, проблемно-розвивальне навчання, імітаційно-ігрове навчання, коуч-технологія, технологія розвитку критичного мислення); проектувати навчальні заняття для педагогів ПТНЗ із застосування особистісно-розвивальних технологій; навчати педагогів ПТНЗ здійснювати планування, організацію, мотивування, контроль та оцінювання особистісно-розвивального навчання; створювати е-портфоліо.

Основною формою навчання обрано тренінгову форму як таку, що найбільшою мірою відповідає особливостям навчання дорослих на основі інноваційно-орієнтованого та суб'єктно-продуктивного підходів. Тренінг-курс розрахований на 56 аудиторних годин, по 8 год. на день, упродовж 7 днів і включає теми, вивчення яких забезпечує формування готовності слухачів до інноваційної діяльності, зокрема до застосування особистісно-розвивальних технологій. Графік занять встановлюється вченою радою Інституту.

Додатково з аудиторною роботою викладачам пропонується випускна робота – розробка е-портфоліо, складовою якого є методичні матеріали щодо застосування особистісно-розвивальних технологій навчання. Для ефективності її реалізації здійснюється індивідуально-консультативна робота. Захист випускної роботи відбувається дистанційно. За результатами навчання слухачі отримують сертифікати.

Методичне забезпечення тренінг-курсу містить електронний

варіант методичних рекомендацій «Застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників», мультимедійні презентації до тренінгових занять, приклади методик проведення деяких тренінгових занять в електронному вигляді, відео- та фотоматеріали з проведених тренінгів.

Охарактеризуємо впровадження інноваційної розробки. Зокрема, 27 лютого 2014 р. проведено V Всеукраїнський семінар «Проектування технологій професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників», на якому обговорено підходи до проектування педагогічних технологій професійного навчання, зміст та методику використання окремих особистісно-розвивальних технологій, особливості застосування особистісно-розвивальних технологій у різних галузях професійної освіти.

За планом науково-педагогічного дослідження у ВПУ-34 (м. Балин, Хмельницької обл.) проведено заняття з викладачами, задіяними в експериментальній роботі, здійснено діагностику результатів упровадження експериментальних технологій у процес підготовки кваліфікованих робітників, спільно з дирекцією організовано й проведено круглий стіл за участю працівників методичного кабінету та викладачів профільних і соціальних дисциплін щодо технологізації навчального процесу в професійно-технічному навчальному закладі.

У професійно-педагогічному коледжі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка здійснено діагностування педагогів щодо готовності до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій: проведено анкетування, бесіди та інтерв'ю, обговорено хід експериментальної роботи зі студентами на наступний навчальний рік. Проведено круглий стіл «Проблеми та перспективи підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій» з метою узагальнення теоретичних засад та практичного досвіду формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій. У форматі круглого столу здійснено доповідь на тему «Дидактичні умови підготовки педагогів професійного навчання до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій».

На базі професійно-педагогічного коледжу Глухівського державного педагогічного університету ім. О. Довженка був організований і проведений майстер-клас для педагогічного складу на тему «Технологія колективної розумової діяльності», на прикладі якого було показано суть та особливості інноваційного навчання. За результатами проведеної роботи було здійснене опитування педагогів, що підтвердило корисність та ефективність запропонованої технології, доцільність її запровадження в навчальний процес.

3 вересня 2014 р. на базі Інституту професійно-технічної освіти започатковано тренінг-курс «Запровадження особистісно-розвивальних технологій навчання у професійно-технічну освіту» для підвищення

кваліфікації методистів навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) ПТО України, в ході якого пройшли навчання 18 методистів.

Отримані експериментальні дані за результатами проведення тренінг-курсу «Запровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічну освіту» для методистів навчально (науково) – методичних центрів (кабінетів) ПТО України свідчать про позитивну динаміку щодо розвитку у методистів готовності до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій (табл. 9).

З метою зіставлення різних кількісних показників застосовано їх стандартизацію, тобто переведення різнойменних кількісних показників до одного виду і заміна індивідуальних значень показників стандартизованими для збереження існуючих між показниками співвідношень. Зокрема, застосовано 10-бальну шкалу стенів, запропоновану Р. Кеттелом, яка має градації від 1 до 10, середнє значення 5,5 та стандартне відхилення 2. Стандартизована шкала переводилася у рівні: 1,00 –3,99 – низький, 4,00 – 6,99 – середній, 7– 8,99 – достатній, 9,00 – 10,00 – високий.

Таблиця 9

Самооцінка слухачами сформованості компонентів готовності до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій

Компоненти готовності	Показники самооцінки у 10-бальній шкалі, середні бали		Різниця	Значущість зв'язку, р
	До експ.	Після експ.		
Мотиваційний	7,79	9,93	2,14	0,025
Особистісний	7,43	9,29	1,86	0,019
Змістовий	7,36	9,57	2,21	0,034
Процесуальний	6,86	9,07	2,21	0,034

Позитивними є і результати оцінювання слухачами результативності тренінг-курсу (рис. 6)

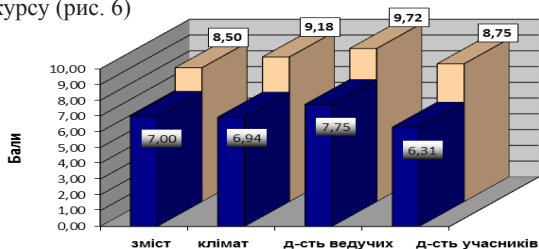

Рис. 6. Оцінка слухачами результативності тренінг-курсу

Усі показники (зміст навчання, психологічний клімат, діяльність тренерів, діяльність учасників) наприкінці навчання відповідають високому рівню, тоді як на першому етапі навчання оцінки психологічного клімату і діяльності учасників були середнього рівня, а оцінки змісту навчання і діяльності ведучих – достатнього.

Тема: *«Технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі»*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.01.2015-31.12.2017 рр.

Науковий керівник: Романова Ганна Миколаївна, завідувач лабораторії методик професійної освіти і навчання, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-науковий центр ПТО НАПН України.

Інновації, що відпрацьовуються: технологія проектного навчання.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: заявка, програма та облікова картка експерименту.

Тема: *«Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Свистун Валентина Іванівна, завідувач лабораторії управління ПТО, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» (м. Ромни, Сумська обл.); Державний заклад «Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Київській області» (м. Київ); Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Житомирській обл.; ПТУ № 50 м. Карлівка Полтавської обл.; Бердичівський аграрний ліцей (м.Бердичів, Житомирської обл.); ДПТНЗ «Дніпродзержинський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» (м. Дніпродзержинськ, Дніпропетровської обл.); НМЦ ПТО у Харківській обл.; Державний заклад «Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Кіровоградській обл.»; Черкаський обласний навчально-методичний центр професійно-технічної освіти ; Вище професійне училище № 25 м. Хмельницького; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти в Одеській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Рівненській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Закарпатській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Волинській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Сумській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій обл.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: статті, емпіричні матеріали формульовального етапу експерименту.

Тема: *«Розвиток освітнього маркетингу в системі професійно-*

технічної освіти».

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.06.2013-30.06.2015 рр.

Науковий керівник: Єльнікова Галина Василівна – головн.н.с. лабораторії управління ПТО, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Черкаський обласний навчально-методичний центр ПТО.

Інновації, що відпрацьовуються: модель «Розвиток освітнього маркетингу в системі ПТО регіону».

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітнього року: статті, емпіричні матеріали формувального етапу експерименту.

Тема: *«Педагогічні основи управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.04.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Паржницький Віктор Валентинович, к.пед.н., начальник відділення науково-методичного забезпечення змісту професійно-технічної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України; Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України; Палькевич Юлія Святославівна, к.ekon.н., с.н.с. лабораторії управління ПТО.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище».

Інновації, що відпрацьовуються: модель управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки.

Результати експериментальної роботи: статті, емпіричні матеріали формувального етапу експерименту.

Тема: *«Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних-навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.02.2011 – 31.12.2014 рр.

Науковий керівник: Карташова Любов Андріївна, завідувач лабораторії підручникотворення для системи ПТО, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій обл.; Навчально-методичний центр ПТО у Полтавській обл.; Державний навчальний заклад ПТУ № 23 ім. Героя Радянського Союзу С. С. Бірюзова м. Полтави; Кримська республіканська установа «Науково-методичний центр професійно-технічної освіти» (м. Сімферополь).

Інновації, що відпрацьовуються: методики дидактичного проектування електронних підручників нового покоління для машинобудівної, аграрної, будівельної галузі; контент-бібліотека електронних підручників нового покоління для машинобудівної, аграрної, будівельної галузі; методичні рекомендації та посібники для учнів,

педагогів і майстрів виробничого навчання щодо використання електронних підручників нового покоління у навчально-виробничому процесі ПТНЗ.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: методичні рекомендації «Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних-навчальних закладів», статті, матеріали формувального етапу експерименту.

Тема: «Дидактичне проектування електронних підручників нового покоління для машинобудівної і будівельної галузі».

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.05.2013-31.11.2014 рр.

Науковий керівник: Паржницький Віктор Валентинович, начальник відділення науково-методичного забезпечення змісту професійно-технічної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: НМЦ ПТО у Донецькій області.

Інновації, що відпрацьовуються: методики дидактичного проектування електронних підручників нового покоління для машинобудівної галузі; контент-бібліотека електронних підручників нового покоління для машинобудівної галузі; дидактичний апарат для самоперевірки знань учнів ПТНЗ як дидактична складова інтерактивної індивідуально орієнтованої організації роботи з електронним підручником; методичні рекомендації та посібники для учнів, педагогів і майстрів виробничого навчання щодо використання електронних підручників нового покоління у навчально-виробничому процесі ПТНЗ.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: діагностичний інструментарій, дидактичні матеріали до електронних підручників: тестові завдання, дидактичні сценарії електронних програмно-педагогічних засобів.

Тема: «Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування».

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.01.2015-31.12.2017 рр.

Науковий керівник: Карташова Любов Андріївна, завідувач лабораторії підручникотворення для системи ПТО, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».

Інновації, що відпрацьовуються: інформаційно-освітнє середовище у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: заявка, програма та облікова картка експерименту.

Упровадження результатів НДР за 2014 рік

Упродовж звітнього та двох попередніх років Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України було підготовлено та впроваджено 52 результати НДР, зокрема за видами продукції: наукової продукції – 12 одиниць, науково-виробничої – 17, навчальної – 10, довідкової – 6, електронні ресурси – 1.

Згідно з рекомендаціями завершених фундаментальних досліджень розпочато 6 нових НДР.

Загальна кількість об'єктів впровадження результатів НДР– 660, серед яких: органи державної влади та місцевого самоврядування – 41; навчальні заклади – 573 (загальноосвітні – 6; професійно-технічні – 539, вищі – 28); підвідомчі установи НАПН України – 8; інші установи, підприємства, організації, де використовується продукція підвідомчих установ – 38.

Впровадження результатів НДР у ПТНЗ України складає 57 %, у підвідомчих установах НАПН України – 47 %, у навчально-методичних кабінетах та центрах ПТО – 100%.

У 2014 році тривала робота з моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт, отриманих за завершеними у звітному та двох попередніх роках дослідженнями. Для забезпечення оприлюднення наукових результатів здійснювалось розміщення повнотекстових електронних версій (копій) продукції на ресурсах мережі Інтернет (сайті Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, сайтах і блогах лабораторій Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, електронній бібліотеці НАПН України тощо) з можливістю ознайомлення чи скачування продукції. Для покращення розповсюдження наукової продукції були розіслані листи користувачам з пропозицією ознайомитися з науковою продукцією, розміщеною на сайті, а також забезпечити розміщення посилань на цю продукцію на своїх сайтах.

Для збільшення розповсюдження наукової продукції НДР здійснювалось її експонування на виставках, конференціях, інших масових заходах. Зокрема, дана наукова продукція була представлена на V Міжнародній виставці навчальних закладів «Сучасні заклади освіти – 2014» (18-20 березня 2014 р., м. Київ); Загальних зборах НАПН України «Про діяльність НАПН України у 2013 році та завдання на 2014 рік» (4 квітня 2014 р., Національна академія педагогічних наук України, м. Київ); Шостому міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті» (21-23 жовтня 2014 р., м. Київ); Загальних зборах НАПН України «Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін» (30 жовтня 2014 р., Національна академія педагогічних наук України, м. Київ); Форумі «Європейський Союз – Україна: освіта дорослих» у рамках Міжнародних днів освіти дорослих в Україні (4-6 листопада 2014 р.).

У звітному році здійснювалось подання навчальної продукції, зокрема , методичних рекомендацій «Методичні основи створення підручника нового покоління для ПТНЗ» на отримання грифу МОН України;

уклались угоди на впровадження результатів НДР з органами державної влади та місцевого самоврядування, навчальними закладами, підприємствами, організаціями; отримувалася зворотній зв'язок про запровадження наукових результатів у навчальний процес, управлінську діяльність в галузі професійно-технічної освіти. Велося постійне відстеження затребуваності продукції, розміщеної в мережі Інтернет. Було здійснено підготовку низку документів із використанням результатів НДР, зокрема, вносились пропозиції до проектів Законів України: «Про засади законодавства у сфері освіти», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про внесення змін до деяких законів України та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України», до проекту Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2015-2017 роки, до рішень Колегії МОН щодо внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 1135 «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти», щодо змін у законодавчих нормах фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, були підготовлені інформаційно-аналітичні матеріали «Про стан професійної освіти в Україні та напрями вдосконалення її нормативно-правової бази» тощо.

Таблиця 10

Дані моніторингу впровадження результатів НДР
за лабораторіями ІПТО НАПН України (2014)

Фактори	Часткова оцінка факторів							
	лаб. профнавчання на виробництві	лаб. профорієнтації і виховання	лаб. «ВІАЦ ІПТО»	лаб. змісту проф. освіти і навчання	лаб. методик проф. освіти і навчання	лаб. управління ІПТО	лаб. підручничотворення для системи ІПТО	середнєсважане значення по Інституту
Оприлюднення продукції НДР	0,26	0,27	0,23	0,26	0,29	0,27	0,23	0,26
Розповсюдження продукції НДР	0,19	0,15	0,20	0,21	0,23	0,19	0,24	0,20
Використання продукції НДР цільовою аудиторією	0,22	0,33	0,25	0,29	0,28	0,26	0,25	0,27
Загальна оцінка в частках одиниці	0,68	0,75	0,68	0,75	0,80	0,72	0,72	0,73

Для кількісної оцінки впровадження результатів НДР використовувалася базова кваліметрична модель моніторингу результатів НДР. Моніторинг результатів завершеної у попередньому році НДР у звітному році дав змогу отримати такий розподіл показників по лабораторіях ІПТО НАПН України (табл. 10).

Аналіз отриманих даних дає змогу стверджувати, що протягом року відбулися суттєві покращення у показниках впровадження. Зокрема, середнєважене значення по Інституту зросло з 0,66 до 0,73.

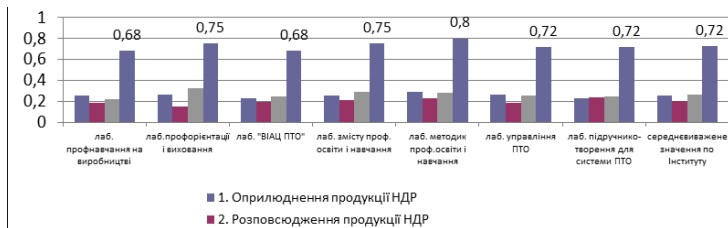

Рис. 7. Порівняння даних моніторингу впровадження результатів НДР за лабораторіями ІПТО НАПН України (2014)

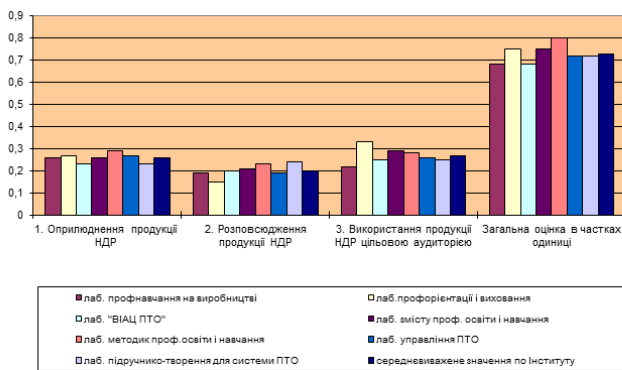

Рис. 8. Порівняння даних моніторингу за лабораторіями ІПТО НАПН

України щодо різних етапів впровадження результатів НДР (2014 р.)

Подання аналогічних показників на діаграмі (рис. 1) дозволяє більш наочно представити результативність окремі напрямків упровадження у кожній лабораторії. Можна також побачити відмінності в реалізації окремих етапів впровадження результатів НДР (рис. 2).

Отримані дані свідчать про те, у поточному році відбулося помітне покращення показників розповсюдження результатів НДР. Також значно покращилися показники впровадження продукції НДР в окремих лабораторіях.

У 2015 р. в Інституті професійно-технічної освіти проводилося 15 експериментів, у т.ч.: всеукраїнського рівня – 4; академічного рівня – 1; підвідомчої установи НАПН України – 7. Загальна кількість експериментальних навчальних закладів, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота – 102, з них: всеукраїнського рівня – 4; регіонального рівня – 29; місцевого рівня – 69.

*Характеристика експериментальної діяльності
та отримані результати*

Тема: *«Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, головний науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання (за сумісництвом), д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчальний центр ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», м. Ізмаїл Одеської обл., відділ кадрів та розвитку персоналу ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпрспецсталь» ім. А. М. Кузьміна».

Інновації, що відпрацьовуються: організація професійного навчання робітників у структурних навчальних підрозділах підприємств за технологією модульного та дистанційного навчання.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року з'ясовано: розроблення модульних навчальних програм базується на реальній специфіці робочих місць, що забезпечує найбільш точну відповідність їх змісту вимогам виробництва; специфіка модульного підходу може бути ефективною основою для розроблення професійного стандарту і кваліфікації; застосування модульного підходу забезпечує високу якість професійної підготовки слухачів, психологічні складові модульного навчання сприяють підвищенню мотивації учнів до навчання; застосування пакетів модульної програмної та навчальної документації відкриває реальні можливості для надання навчальному процесу дистанційності, індивідуальності, урахування особистісних відмінностей учнів / слухачів, здоров'язберігаючих основ у навчанні.

Виявленими проблемами є: недостатня свобода і самостійність навчального закладу / навчального підрозділу підприємства у внесенні коректив до навчальних планів і програм; великий ступінь залежності навчального закладу від керівних органів освіти; обмеженість і негнучкість фінансування навчальних закладів; недостатній обсяг і варіативність змісту дидактичних матеріалів у порівнянні з реальними потребами виробництва.

Доопрацьовані методичні матеріали з професійного навчання

робітників морського профілю: способи особистого виживання у надзвичайних ситуаціях; способи виживання на морі; рятувальні засоби та рятувальні шлюпки. Надані методичні рекомендації щодо оцінювання рівня підготовленості слухачів курсів, а саме оцінка компетентності фахівця здійснюється відповідно рекомендацій IMO Model Course 3.12 за відповідними функціями та методами, викладеними у Таблиці А – VI/1-1 «Специфікація мінімального стандарту компетентності з питань техніки особистого виживання», Розділ VI/1 Кодексу ПДНВ.

Тема: *«Організаційно-педагогічні умови функціонування освітньо-професійного кластеру з формування трудового потенціалу регіону».*

Рівень: академічний.

Термін проведення експерименту: 1.01.2014-31.12.2016 рр.

Науковий керівник: Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Департамент освіти і науки, молоді та спорту Запорізької обласної державної адміністрації, Запорізька обласна федерація роботодавців, Запорізький обласний Центр зайнятості, Запорізька обласна рада профспілок, Науково-методичний центр професійно-технічної освіти в Запорізькій області, Запорізький національний технічний університет, ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю», ДНЗ «Запорізьке вище індустріально-політехнічне училище», ДНЗ «Михайлівське вище професійне училище», ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище», ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпрспецсталь» ім. А.Н. Кузьміна», ТОВ «СПЕЦ ВІК », ПАТ КБ «ПриватБанк» Запорізьке Регіональне Управління», ВАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», ПАТ «Запоріжтрансформатор», ДП «Запорізький титано-магнієвий комбінат», ВАТ «Мотор Січ», ТОВ «Агрофірма ЮЛеНа», ТОВ «Інститут розвитку персоналу».

Інновації, що відпрацьовуються: обґрунтування організаційно-педагогічних умов створення регіонального освітньо-професійного кластеру і розроблення на цій основі науково-методичного забезпечення його діяльності.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж 2015 року: аналітичні матеріали щодо стану дослідженості проблеми в педагогічній теорії і практиці, міжнародного досвіду функціонування освітньо-професійних кластерів, Положення про регіональний освітньо-професійний кластер, Центр розвитку професійної компетентності трудового потенціалу регіону, нормативні документи для проведення експерименту на підставі чинної нормативно-правової бази.

Тема: *«Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.01.2015-31.12.2018 рр.

Науковий керівник: Лук'яненко Ганна Іванівна, завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання ІПТО НАПН України, к.пед.н, с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у м. Києві, навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Львівській області, Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області, Вище професійне училище № 33 м. Києва, Львівське вище професійне художнє училище, ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище».

Інновації, що відпрацьовуються: дуальна система професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж 2015 року: аналітичні матеріали щодо зарубіжного досвіду підготовки майбутніх кваліфікованих, стану готовності системи ПТО до впровадження елементів дуальної системи навчання.

Тема: *«Упровадження модульних технологій навчання у підготовку (перепідготовку, підвищення кваліфікації) робітників»*

Рівень: структурного підрозділу підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Аніщенко Володимир Максимович, старший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, к.пед.н., с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Департамент з розвитку і навчання персоналу ПАО «АрселорМіттал Кривий Ріг» .

Інновації, що відпрацьовуються: організація професійного навчання робітників, у тому числі відкритого (дистанційного), на засадах модульного навчання.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж 2015 року: працювано методичні основи модульного навчання для організації дистанційного (відкритого) професійного навчання в умовах виробництва; перевірено теоретичні і методичні основи модульного навчання кваліфікованих робітників на виробництві; удосконалено технологією розробки дидактичних матеріалів для модульного професійного навчання.

Тема: *«Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013–31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Закатнов Дмитро Олексійович, завідувач лабораторії професійної кар'єри ІПТО НАПН України, к.пед.н., с.н.с.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Львівське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму; Навчально-науковий центр ПТО НАПН України, (м. Київ); Ржищівський професійний ліцей; Тернопільський обласний НМЦ ПТО;

Ржищівський індустріально-педагогічний технікум; Мистецький коледж художнього моделювання та дизайну (м. Київ); Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів; гімназія «Консул» № 86 Печерського РВО (м. Київ); Український коледж ім. В.О. Сухомлинського (м. Київ); загальноосвітні навчальні заклади Голопристанського р-ну Херсонської області.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж 2015 року:

Узагальнювальний етап педагогічного експерименту реалізовувався у два підетапи: аналітико-узагальнюючий, на якому здійснювалося узагальнення та інтерпретація емпіричних результатів формульованого етапу педагогічного експерименту; корекційно-упроваджувальний, на якому здійснювалася корекція за результатами формульованого експерименту експериментальних факторів, теоретично обґрунтованих й експериментально перевірених на попередніх етапах НДР. За результатами зазначеного підетапу було внесено уточнення до змісту методичних посібників і методичних рекомендацій, які є кінцевими результатами НДР.

Таблиця 10

Динаміка розвитку готовності учнів ПТНЗ до вибору й реалізації професійної кар'єри за результатами педагогічного експерименту

Рівень розвитку	Констатувальний етап		Формувальний етап	
	Контрол. група	Експер. група	Контрол. група	Експер. група
низький	54,6	55,7	43,1	27,7
середній	28,8	28,9	37,1	47,5
високий	16,6	15,4	19,8	24,8

Як інтегральний показник ефективності запровадження експериментальних факторів було визначено готовність учня до вибору й реалізації професійної кар'єри. Оскільки зазначена готовність розглядалася як поліструктурне особистісне утворення, то експериментальну роботу виконавців НДР за індивідуальними підтемами було спрямовано на комплексне вивчення впливу експериментальних факторів на динаміку розвитку когнітивного, мотиваційно-ціннісного, прогностично та дієво-практичного компонентів зазначеної готовності. Узагальнені результати констатувального й формульованого етапів педагогічного експерименту наведено в таблиці 10.

Обробка емпіричних результатів з використанням критерію Пірсона (χ^2 -хі-квадрат критерій) дає змогу сформулювати такі висновки: за

результатами констатувального етапу педагогічного експерименту ($\chi^2_{\text{емпіричне}} \approx 0,1$) не можна відкидати гіпотезу H_0 , тобто результати, які показали учні контрольної та експериментальної груп, не розрізняються на статистично значущому рівні (для двох ступенів свободи значення $\chi^2_{\text{критичне}}$ на 95% і 99% рівнях ймовірності відповідно дорівнюють 5,99 і 9,21); за результатами формувального етапу експерименту гіпотезу H_0 можна відкинути з не менше, ніж 99% рівнем ймовірності, оскільки $\chi^2_{\text{емпіричне}} \approx 9,6$.

Тема: *«Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Ягупов Василь Васильович, провідний науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання, д.пед.н., проф.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій обл., навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській обл., Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Львівській обл., навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у м. Києві.

Інновації, що відпрацьовуються: створення творчої педагогічної лабораторії на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій обл.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: впровадження рекомендацій використання «хмарних» технологій для формування інформаційного простору педагогів ПТНЗ; упровадження програми розвитку правової компетентності педагогічних працівників ПТНЗ; упровадження інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку ІАК педагогічних працівників ПТНЗ.

Тема: *«Проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: *Вайнтрауб Марк Абрамович, завідувач лабораторії змісту професійної освіти і навчання, д.пед.н., с.н.с.*

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: *Львівське ВПУ ресторанного сервісу та туризму, ДПТНЗ «Криворізький центр професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу», Чортківське ВПУ, Тернопільське ВПУ ресторанного сервісу і торгівлі, ДНЗ «Хмельницький центр ПТО харчових технологій та торгівлі», Івано-Франківський технікум ресторанного сервісу і туризму Національного університету харчових технологій, Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей, Київський професійний будівельний ліцей, Сєвєродонецький професійний будівельний ліцей, Центр підготовки і перепідготовки робітничих*

кадрів № 1 м. Кривий Ріг, ДНЗ «Львівське вище художнє училище», Вище професійне училище № 8 м. Стрий, ДНЗ «Макіївський будівельний центр ПТО ім. Ф.І. Бачуріна», Навчально-науковий Центр НАПН України, м. Київ.

Інновації, що відпрацьовуються: визначення, теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов впровадження модульно-компетентнісного підходу до підготовки кваліфікованих робітників.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: наукові публікації, аналітична довідка про результати експерименту, підсумки наукового звіту про результати дослідження, пропозиції, рекомендації за результатами експерименту, довідки про впровадження.

Тема: «Удосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій».

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013 – 31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Романова Ганна Миколаївна, заступник директора з наукової роботи, головний науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання (за сумісництвом), д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Бориспільський професійний ліцей» (м. Бориспіль, Київської обл.); Професійно-педагогічний коледж Глухівського державного педагогічного університету ім. О. Довженка (м. Глухів, Сумської обл.); Вище професійне училище № 36 (с. Балин, Дунаєвського району, Хмельницької обл.); Інженерно-педагогічний факультет Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич, Львівської обл.); ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти» (м. Чернігів); Професійно-технічне училище № 74 (с. Шев'якіно, Васильківського р-ну, Дніпропетровської обл.); Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України, «Софіївський професійний ліцей» Дніпропетровської обл., Київський професійно-педагогічний коледж імені А. Макаренка, м. Київ, Навчально-методичний центр у Сумській обл., Науково-методичний центр професійної освіти і підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій обл., «Томаківський професійний аграрний ліцей», смт. Томаківка Дніпропетровської обл.

Інновації, що відпрацьовуються: проекти особистісно-розвивальних педагогічних технологій.

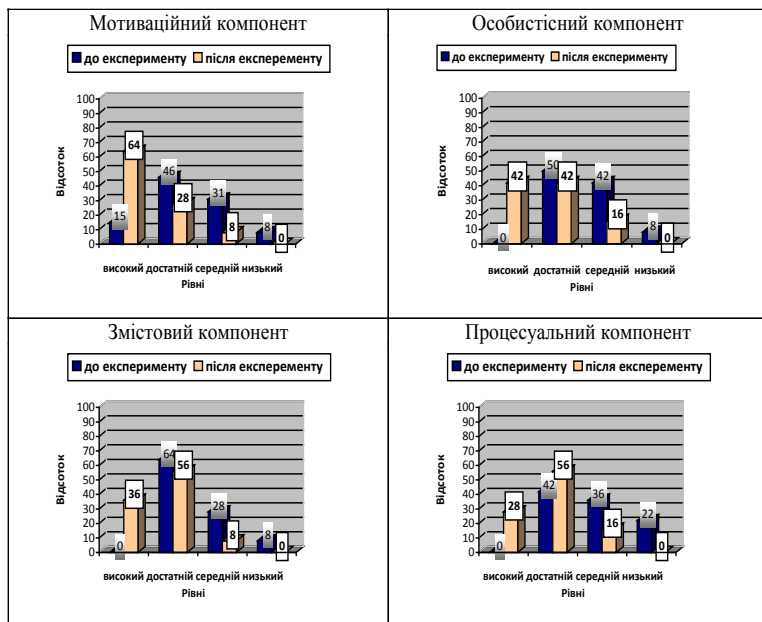

Рис. 7. Готовність педагогічних працівників до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій

У ході узагальнювального етапу експерименту підготовлено та розміщено на сайтах експериментальних навчальних закладів методичні рекомендації щодо запровадження у професійно-технічну освіту особистісно-розвивальних педагогічних технологій. Отримані в ході експерименту результати навчання викладачів ПТНЗ та методистів навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) ПТО України свідчать про позитивну динаміку щодо розвитку в них готовності до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій (рис. 7).

Зокрема, після експерименту для жодного компоненту не спостерігається прояву низького рівня. Якщо високий рівень до експерименту взагалі не був виражений для особистісного, змістового та процесуального компонентів, то після експерименту для всіх названих компонентів він притаманний.

Експериментальні дані свідчать про те, що застосування особистісно-розвивальних технологій в навчальному процесі ПТНЗ позитивно вплинуло на результативність навчання учнів (табл. 11).

Таблиця 11.

Результативність навчання учнів до та після формувального етапу експерименту

Параметри результативності	Макс. можливі бали	Показники результативності		t – критерій	Підвищення результативності
		До експ.	Після експ.		
Навчальна успішність	12	5,49	8,34	6,47	1,72
Відповідальність	10	6,12	6,91	1,96	0,26
Самопочуття	10	6,48	7,30	4,97	0,30
Активність	10	5,88	7,12	4,27	0,43
Настрій	10	6,59	7,38	3,70	0,30
Креативність	10	6,58	7,82	7,35	0,57
Готовність до роботи в команді	10	7,42	8,27	5,15	0,49
Мотивація	10	5,46	8,00	4,98	2,54
Загальна задоволеність	10	7,50	8,18	3,90	0,37

Тема: *«Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2013-31.12.2015 рр.

Науковий керівник: Свистун Валентина Іванівна, головний науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» (м. Ромни, Сумська обл.); Державний заклад «Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти в Київській області» (м. Київ); Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Житомирській обл.; ПТУ № 50 м. Карлівка Полтавської обл.; Бердичівський аграрний ліцей (м.Бердичів, Житомирської обл.); ДПТНЗ «Дніпродзержинський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» (м. Дніпродзержинськ, Дніпропетровської обл.); НМЦ ПТО у Харківській обл.; Державний заклад «Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Кіровоградській обл.»; Черкаський обласний навчально-методичний центр професійно-технічної освіти ; Вище

професійне училище № 25 м. Хмельницького; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти в Одеській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Рівненській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Закарпатській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Волинській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Сумській обл.; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій обл., ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей».

Інновації, що відпрацьовуються: моделі управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: матеріали рукописів розділів колективних монографій «Управління розвитком професійно-технічної освіти в сучасних умовах: теорія і практика», «Вплив трансформації ринкової економіки на управління розвитком професійно-технічної освіти», посібників «Інноваційні методи управлінської діяльності керівників ПТНЗ», «Розвиток управлінської культури керівників професійно-технічних навчальних закладів», методичних рекомендацій щодо організації діяльності маркетингової служби ПТНЗ, **використання критеріїв оцінювання результатів діяльності професійно-технічних навчальних закладів та результатів підготовки кваліфікованих робітників**, упровадження інноваційних методів в управління ПТНЗ, статті, емпіричні матеріали узагальнювального етапу педагогічного експерименту.

Тема: *«Розвиток освітнього маркетингу в системі професійно-технічної освіти».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.06.2013-30.06.2015 рр.

Науковий керівник: Єльнікова Галина Василівна – головний науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Черкаський обласний навчально-методичний центр ПТО.

Інновації, що відпрацьовуються: модель «Розвиток освітнього маркетингу в системі ПТО регіону».

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж 2015 року: аналітичні матеріали щодо вивчення регіонального ринку праці, методичний інструментарій маркетингових досліджень, статті, емпіричні матеріали формувального етапу експерименту.

Тема: *«Педагогічні основи управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.04.2013-31.12.2015 рр.

Наукові керівники: Паржницький Віктор Валентинович, к.пед.н., начальник професійної освіти і тренінгів Державної наукової установи

«Інститут модернізації змісту освіти» МОН України; Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України; Палькевич Юлія Святославівна, старший науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання, к.екоп.н., с.н.с.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище».

Інновації, що відпрацьовуються: модель маркетингового управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки.

Результати експериментальної роботи: матеріали рукописів методичного посібника «Маркетингове управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки», методичних рекомендацій щодо організації діяльності маркетингової служби ПТНЗ, статті, емпіричні матеріали узагальнювального етапу експерименту.

Тема: *«Управління розвитком організаційної культури професійно-технічного навчального закладу аграрного профілю».*

Рівень: структурного підрозділу.

Термін проведення експерименту: 2013–2016 рр.

Науковий керівник: Свистун Валентина Іванівна, гол. наук. співробітник лабораторії технологій професійного навчання ІПТО НАПН України, д.пед.н., професор.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний навчальний заклад «Бердичівське вище професійне училище»

Інновації, що перевіряються (є предметом експерименту): управління розвитком організаційної культури професійно-технічного навчального закладу аграрного профілю.

Результати експериментальної роботи: матеріали рукопису методичного посібника «Розвиток організаційної культури ПТНЗ аграрного профілю», статті, емпіричні матеріали формувального етапу експерименту

Тема: *«Управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу».*

Рівень: структурного підрозділу.

Термін проведення експерименту: 2015–2018 рр.

Науковий керівник: Свистун Валентина Іванівна, головний науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання ІПТО НАПН України, д.пед.н., проф.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний навчальний заклад «Дніпрорудненський професійний ліцей»

Інновації, що перевіряються (є предметом експерименту): управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу.

Результати експериментальної роботи: аналітичні матеріали щодо

стану дослідженості проблеми в педагогічній теорії і практиці, проект Положення про освітньо-розвивальне середовище професійно-технічного навчального закладу, емпіричні матеріали констатувального етапу експерименту.

Здобутки: золота медаль у номінації «Діяльність професійно-технічного навчального закладу з підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників» VI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2015» (березень 2015 р.); III місце у фестивалі-конкурсі «Гуманна педагогіка Запорізького регіону» (вересень 2015 р.); лауреат I ступеня у номінації «Вектори інноваційного розвитку системи професійно-технічної освіти» Сьомого Міжнародного форуму «Інноватика в сучасній освіті» (жовтень 2015 р.); I місце в обласному конкурсі методичних кабінетів ПТНЗ на кращу організацію методичної роботи з педагогічними кадрами (листопад 2015 р.).

За результатами проведеного анкетування батьків учнів 1 курсу Дніпрорудненського професійного ліцею 94 % оцінюють взаємодію ліцею та сім'ї у навчанні та вихованні учнів як ефективне та плідне; 92 % вважають, що в ліцеї створені умови для розвитку творчих здібностей учнів. Розроблено «Положення про освітньо-розвивальне середовище Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей»», модель управління освітньо-розвивальним середовищем. Проведено педагогічну раду з теми: «Основні завдання діяльності ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей» з теми: «Управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу» на I етапі дослідно-експериментальної роботи (протокол № 7 від 23.10.2015 р.). Відбулося засідання круглого столу з теми: «Управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу» (16.11.2015 р.).

Тема: *«Проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчої установи.

Термін проведення експерименту: 1.01.2015 – 31.12.2017 рр.

Науковий керівник: Карташова Любов Андріївна, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: НМЦ ПТО у Закарпатській обл., Економіко-юридичне училище Київського університету туризму, економіки і права, ДНЗ «Кіровоградський професійний ліцей сфери послуг», ДНЗ «Васильківський професійний ліцей», Київський транспортно-технологічний коледж Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, ДНЗ «Ізмайльський центр професійно-технічної освіти», Автотранспортний технікум ДВНЗ «Національний гірничий університет», Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум, Дніпродзержинський професійний ліцей, Ізмайльський державний гуманітарний університет, ДНЗ «Ізмайльський центр професійно-технічної освіти.

Інновації, що відпрацьовуються: проектування інформаційно-

освітнього середовища ПТНЗ.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року. Підготовлено і затверджено програму експерименту. Створено концепцію проектування інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ, що ґрунтується на особистісно зорієнтованому, диференційованому та інтегративному підходах й загально-педагогічних принципах. Розроблено методику проектування інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ. Розкрито суть проектування інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ.

Тема: *«Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування».*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 1.01.2015-31.12.2017 рр.

Науковий керівник: Карташова Любов Андріївна, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, д.пед.н., професор.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».

Інновації, що відпрацьовуються: інформаційно-освітнє середовище у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року. Підготовлено аналітичні матеріали про стан досліджуваної пролеми, вивчення практичного досвіду з проблеми створення і використання електронних інформаційного середовища у ПТНЗ. Розроблено програму і навчально-методичне забезпечення тренінгових занять щодо підготовки педагогічних працівників ПТНЗ до розроблення та використання електронних освітніх засобів. Проведено круглий стіл «Створення інформаційно-освітнього середовища для професійно-технічних навчальних закладів торгівлі та технологій харчування», підготовлено матеріали круглого столу.

Упровадження результатів наукових досліджень за 2015 рік

Упродовж звітного та двох попередніх років Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України було підготовлено 44 та впроваджено 21 результат НДР, зокрема, за видами продукції: наукова продукція: підготовлено 11, впроваджено 8 од.; науково-виробнича продукція: підготовлено 12, впроваджено 2 од.; навчальна продукція (підготовлено 10, впроваджено 3 од.); довідкова продукція (підготовлено 3); електронні ресурси (підготовлено 7, впроваджено 7 од.); нові розпочаті теми НДР – 1 од.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів НДР– 1436, серед яких: органи державної влади та місцевого самоврядування – 47; навчальні заклади – 1297 (загальноосвітні – 9; професійно-технічні – 1222, вищі – 22, інші – 44); підвідомчі установи НАПН України – 21; інші установи, підприємства, організації, де використовується продукція підвідомчих установ – 71.

У 2016 році в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України проводилося 13 експериментів, у т.ч.: всеукраїнського рівня – 6; академічного рівня – 1; підвідомчої установи НАПН України – 4 (у межах тем НДР); структурного підрозділу (лабораторій) – 2. Загальна кількість експериментальних навчальних закладів, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота – 57, з них: всеукраїнського рівня – 6; регіонального рівня – 11; місцевого рівня – 40.

*Характеристика експериментальної діяльності
та отримані результати*

Експерименти всеукраїнського рівня

Тема: *«Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 113 від 12.02.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Науковий керівник: Романова Ганна Миколаївна, заступник директора з наукової роботи, д.пед.н., професор.

Інновації, що перевіряються: застосування технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: проаналізовано стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці, практичний досвід застосування проектних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі; розроблено програму та методику науково-дослідної роботи, діагностичний інструментарій дослідження; проведено анкетування викладачів ПТНЗ щодо їхньої готовності до розроблення та застосування проектних технологій; анкетування учнів ПТНЗ щодо їхньої готовності до проектної діяльності; підготовлено програму тренінг-курсу для викладачів ПТНЗ із застосування проектних технологій. Проведено круглий стіл «Застосування технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» (31 травня 2016 р., м. Київ).

Тема: *«Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 666 від 13.06.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться

експеримент: Дніпродзержинський професійний ліцей.

Науковий керівник: Кулалаєва Наталя Валеріївна, завідувач лабораторії технологій професійного навчання, к.хім.н., доц.

Інновації, що перевіряються: організаційно-педагогічні умови формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: проведено аналіз стану наукової розробленості проблеми формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій; визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання.

Тема: *«Підготовка кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технологій дистанційного навчання».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 761 від 2.07.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2020 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний навчальний заклад «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу».

Науковий керівник: Базелюк Олександр Васильович, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання, к. пед.н.

Інновації, що перевіряються: ефективність використання технологій дистанційного навчання в процесі професійної підготовки учнів ПТНЗ.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблено нормативно-правове забезпечення експерименту: Положення про експеримент всеукраїнського рівня в навчальному закладі, інструкцій учасникам експерименту тощо; створено творчу групу за темою експерименту з розробки дистанційних курсів для системи дистанційного навчання, а також віртуальних лабораторних робіт; проведено моніторинг готовності навчально-методичної та матеріально-технічної бази навчального закладу до проведення експерименту: налагодження обладнання, розробка системи технічної підтримки; проведено навчання педагогічних працівників на тренінгу «Розробка електронного контенту для використання у системі дистанційного навчання elearning.org.ua»; здійснено SPOT-аналіз технології дистанційного навчання при підготовці кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технологій дистанційного навчання».

Тема: *«Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентнісній основі».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 113 від 12.02.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: державний професійно-технічний навчальний заклад

«Роменське вище професійне училище».

Наукові керівники: Радкевич Валентина Олександрівна, д.пед.н., проф., дійсний член НАПН України; Супрун В'ячеслав Васильович, к.економ. н., доц.; Аніщенко Володимир Максимович, науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання.

Інновації, що перевіряються: організаційно-педагогічні умови ефективного функціонування відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: визначено коло учасників дослідно-експериментальної роботи, конкретизовано завдання діяльності у межах експерименту; відбулося ознайомлення членів педагогічного колективу училища з завданням та програмою дослідно-експериментальної роботи; опрацьовано нормативні документи, що складають нормативну основу професійної освіти і навчання в Україні, проаналізовано концептуальні положення про професійне навчання населення, компетентісно орієнтовану освіту, модульне навчання у наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених та науковців; розроблено анкету для опитування респондентів (керівників закладів професійної освіти, замовників робітничих кадрів та ін.); проведено анкетування респондентів щодо визначення спектру професій для здійснення відкритого професійного навчання населення (попередньо визначено професії «Муляр» та «Електрогазозварник»). Крім того, організовано і проведено установчий семінар на тему: «Організація відкритого професійного навчання населення на модульно-компетентнісній основі» (26.05.2016, Ромни, Сумська обл.), учасники якого наголосили на необхідності використання напрацювань лабораторії дистанційного професійного навчання ІПТО НАПН України для підтримки дистанційної складової ВПН. Продовжується робота з визначення спектру професій для ВПН, використання ресурсної бази навчальних закладів для проведення тренінгів за обраними професіями, регулярні обговорення та аналіз робіт і досягнень у рамках експерименту. У засобах масової інформації висвітлено інформацію щодо впровадження відкритого професійного навчання населення.

Тема: *«Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 424 від 09.04.2015 р.)

Термін проведення експерименту: 01.01.2015–31.12.2017 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».

Науковий керівник: Липська Лариса Василівна, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: інформаційно-освітнє середовище у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітнього року: розроблено інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу торгівлі та технологій харчування та обґрунтовано методологічні засади його впровадження у навчально-виробничий процес ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»; розроблено концепцію проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу торгівлі та технологій харчування; обґрунтовано вибір інструментарію проектування інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ.

Тема: *«Створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 760 від 02.07.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.06.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування»

Науковий керівник: Липська Лариса Василівна, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: електронні навчальні ресурси для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітнього року: розроблено концепцію створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі та обґрунтовано вибір інструментарію створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі.

Експерименти академічного рівня

Тема: *«Організаційно-педагогічні умови функціонування освітньо-професійного кластеру з формування трудового потенціалу регіону».*

Рівень: академічний (Постанова Президії НАПН України № 1-7/13-368 від 26.12.2013 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2014-31.12.2016 рр.

Науковий керівник: Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Департамент освіти і науки, молоді та спорту Запорізької обласної державної адміністрації, Запорізька обласна федерація роботодавців, Запорізький обласний Центр зайнятості, Запорізька обласна рада профспілок, Науково-методичний центр професійно-технічної освіти в Запорізькій області, Запорізький національний технічний університет, ДНЗ

«Запорізьке вище професійне училище моди і стилю», ДНЗ «Запорізьке вище індустріально-політехнічне училище», ДНЗ «Михайлівське вище професійне училище», ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище», ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.Н. Кузьміна», ТОВ «СПЕЦ ВІК», ПАТ КБ «ПриватБанк» Запорізьке Регіональне Управління», ВАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», ПАТ «Запоріжтрансформатор», ДП «Запорізький титано-магнісвий комбінат», ВАТ «Мотор Січ», ТОВ «Агрофірма ЮЛеНа», ТОВ «Інститут розвитку персоналу».

Інновації, що відпрацьовуються: обґрунтування організаційно-педагогічних умов створення регіонального освітньо-професійного кластеру і розроблення на цій основі науково-методичного забезпечення його діяльності.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: запропоновано модель освітньо-професійного кластеру регіону; розроблено Положення про регіональний освітньо-професійний кластер, в якому визначено його основні завдання; на базі створеного в рамках програми Центру розвитку професійної компетентності пройшли підвищення кваліфікації 14 педагогічних працівників ПТНЗ, опанували нові професії 60 осіб; з метою оновлення змісту освітніх стандартів відповідно до потреб ринку праці проведено анкетування підприємств сфери послуг регіону, за результатами якого було визначено критерії професійної компетентності майбутніх фахівців сфери послуг, здійснено структурування змісту стандарту за предметами та модулями, визначено ступень важливості запропонованих предметів та навчальних результатів.

*Експерименти підвідомчого рівня
у межах виконання науково-дослідних робіт*

Тема: *«Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів».*

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ІПТО НАПН України, протокол № 4 від 28.04.2016 р.)

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій області, ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей» (м. Ржищів, Київська область), Вище комерційне училище Національного торговельно-економічного університету (м. Київ), Колківське вище професійне училище (Волинська область, Маневицький район, смт. Колки), ДПТНЗ «Міжрегіональний центр ювелірного мистецтва м. Києва», Мистецький коледж художнього моделювання та дизайну (м. Київ).

Науковий керівник: Закатнов Дмитро Олексійович, завідувач лабораторії професійної кар'єри ІПТО НАПН України, к.пед.н., с.н.с.

Інновації, що перевіряються: організаційно-педагогічні умови

створення і функціонування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів, педагогічні технології формування кар'єрної компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Етап експерименту – констатувальний. Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблено програму експерименту; укладено угоди з навчальними закладами, на базі яких здійснюється дослідно-експериментальна робота.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій області, ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей» (м. Ржищев, Київська область), Вище комерційне училище Національного торгівельно-економічного університету (м. Київ), Колківське вище професійне училище (Волинська область, Маневський район, смт. Колки), ДПТНЗ «Міжрегіональний центр ювелірного мистецтва м. Києва», Мистецький коледж художнього моделювання та дизайну (м. Київ).

Розроблено діагностичний інструментарій та проведено опитування, в якому взяло участь 1680 учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Виявлено узагальнену ієрархію факторів впливу на вибір майбутньої професії. З дев'яти факторів впливу на вибір майбутньої професії чільні три місця у їх ієрархії посідають фактори, що не пов'язані з педагогічним впливом, а саме: власне бажання; поради батьків, поради друзів та родичів. Наступні три місця посідають фактори, що обумовлені педагогічним впливом, але переважно у межах позакласної та позашкільної роботи: відвідування гуртків, секцій; профорієнтаційна робота школи; профорієнтаційна робота закладу професійної освіти. Останнє місце, за суб'єктивним баченням респондентів, посідає профорієнтаційна робота служби зайнятості, хоча вона є найбільш затратною для державного бюджету у контексті проблеми підготовки учнівської молоді до вибору майбутньої професії. Також встановлено, що у гендерному аспекті дієвість факторів впливу на вибір майбутньої професії та закладу професійної освіти по переважній більшості параметрів практично співпадають й розрізняються в межах $\pm 4\%$. Єдиним фактором, де ця розбіжність є більшою, виявилась профорієнтаційна робота школи. Ефективною її вважають 37,9% опитаних дівчат і 62,1% опитаних юнаків, тобто різниця складає більше 24%.

Вивчено плани учнів щодо побудови освітньо-професійної траєкторії по закінченню навчання. Понад 57% опитаних планують працювати за професією, набутою у ПТНЗ, а майже 20% планують її змінити, решта планує продовжити навчання у ВНЗ. З числа опитаних 44,4% взагалі не планують у подальшому здобувати вищу освіту, при цьому лише 16,5% вважають, що вища освіта для професійної діяльності їм потрібна, а достатньою є кваліфікація, набута під час навчання. Частина прихильників набуття вищої освіти причиною вибору називають небажання працювати (7,1%), розчарування у обраній професії (4,5%) та бажанням спробувати

себе як фахівця у іншій галузі (8%). Таким чином, можна вважати, що для 19,6% респондентів бажання одержати вищу освіту певним чином пов'язано з хибним професійним вибором на етапі закінчення навчання у базовій середній школі.

Досліджено ставлення учнів до консультування з професійної кар'єри. Середня кількість респондентів, що не потребують консультування з професійної кар'єри, складає $13,3 \pm 1,3\%$ залежно від року навчання. При цьому їх кількість по відношенню до 1-го курсу (12,9%) зменшується на 2-у (12,5%) курсі, але зростає на 3-му курсі (14,6%). Помітних коливань за гендерною ознакою не спостерігається, проте на 1-му та 2-му курсі серед респондентів, що дали негативну відповідь на це питання, переважають дівчата у співвідношенні 1,6:1, то на 3-му – юнаки у співвідношенні 1:2.

Загалом, емпіричні матеріали, одержані за результатами констатувального етапу педагогічного експерименту, дозволяють стверджувати, що сформованість в учнів ПТНЗ як окремих компонентів кар'єрної компетентності, так і цієї педагогічної категорії в цілому не є достатніми, а переважна більшість респондентів вказують на необхідність здійснення у закладах професійної освіти консультування з професійної кар'єри.

Тема: *«Методичні основи дистанційного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах».*

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ІПТО НАПН України, протокол № 4 від 28.04.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій області, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України, ДПТНЗ «Житомирське вище професійне училище сервісу і дизайну», ДНЗ «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу», ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище».

Науковий керівник: Базелюк Олександр Васильович, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: методики дистанційного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Етап експерименту – констатувальний. Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року. Відповідно до поставлених завдань за звітний період: розроблено і затверджено вченою радою ІПТО НАПН України програму експерименту з теми НДР «Методичні основи дистанційного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах»; підготовлено та затверджено МОН України заявки і програми експериментів всеукраїнського рівня на базі Державного навчального закладу «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу» (наказ Міністерства освіти і науки України від 2 липня 2016 р. № 761) та Державного професійно-технічного навчального закладу «Роменське вище професійне училище» (наказ

Міністерства освіти і науки України від 23 березня 2016 р. № 308); здійснено аналіз стану дистанційного навчання кваліфікованих робітників у практиці роботи ПТНЗ і з'ясовано, що мають місце технічні та методичні проблеми: щодо використання електронних платформ; великої витрати часу на розроблення дистанційних курсів, перегляд, доукомплектування, оновлення дидактичних, електронних, тестових засобів навчання тощо; труднощі при самостійній реєстрації учасників у системі дистанційного навчання; не повне використання усіх можливостей web-базованої системи підтримки навчального процесу LMS Moodle; невідповідність організаційно-технічного забезпечення вимогам функціонування електронних платформ; недосконалість методик використання ІКТ у навчальному процесі; потреба у підготовці викладачів до використання ІКТ в звичайному та дистанційному навчанні; необхідність підвищення мотивації педагогів щодо використання ІКТ (вирішення проблеми: курси, майстер-класи, постійне підвищення рівня компетентності викладача, обмін досвідом); удосконалення критеріїв контролю у дистанційному навчальному процесі.

Уточнено суть соціально-реконструкціоністського підходу до професійної підготовки фахівців, яка полягає в реконструкції компетенцій майбутніх фахівців і кваліфікованих робітників, розвитку їх здатності до перетворювальної діяльності на робочому місці; виокремлено основні ідеї та принципи реалізації; визначено практичну значущість – постійне оновлення освітньо-кваліфікаційних характеристик, випереджаюча розробка освітніх стандартів або їх оновлення. Визначено показники готовності педагогічних працівників до дистанційного навчання кваліфікованих робітників. Розроблено діагностичний інструментарій та проведено опитування для з'ясування їх готовності до впровадження дистанційного професійного навчання кваліфікованих робітників у якому взяло участь 3,5 тис. педагогічних працівників ПТНЗ з усіх областей України.

Тема: *«Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей».*

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ІПТО НАПН України, протокол № 4 від 28.04.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Бердичівський аграрний ліцей, ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей», Дніпродзержинський професійний ліцей, ДПТНЗ «Роменське Вище професійне училище», Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України, Полонський професійний аграрний ліцей, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Національний транспортний університет (м. Київ), Професійно-педагогічний коледж Глухівського державного педагогічного університету імені О. Довженка, Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у м. Києві, Навчально-методичний

центр професійно-технічної освіти у Закарпатській області, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Миколаївській області, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Сумській області, Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, Донецький обласний еколого-натуралістичний центр.

Науковий керівник: Кулаласва Наталя Валеріївна, завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту ПТО НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент.

Інновації, що перевіряються: методики розроблення проектних технологій та проектні технології у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року.

Протягом звітного періоду було розроблено програму та методику науково-дослідної роботи, діагностичний інструментарій дослідження, проведено анкетування більше 2 тис. педагогічних працівників ПТНЗ щодо їхньої готовності до розроблення та застосування проектних технологій, а також більше 6 тис. учнів ПТНЗ щодо їхньої готовності допроектної діяльності.

Тема: *«Проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ПТО НАПН України, протокол № 8 від 31.08.2015 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2015 – 31.12.2017 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: НМЦ ПТО у Закарпатській обл., Економіко-юридичне училище Київського університету туризму, економіки і права, ДНЗ «Кіровоградський професійний ліцей сфери послуг», ДНЗ «Васильківський професійний ліцей», Київський транспортно-технологічний коледж Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, ДНЗ «Ізмаїльський центр професійно-технічної освіти», Автотранспортний технікум ДВНЗ «Національний гірничий університет», Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум, Дніпродзержинський професійний ліцей, Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

Науковий керівник: Липська Лариса Василівна, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: вплив використання інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ на підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблено та запроваджено до ПТНЗ різного галузевого спрямування комплекс електронних ресурсів, що складають зміст інформаційно-

освітнього середовища; експериментально перевірено результативність впровадження інформаційно-освітнього середовища до ПТНЗ різного галузевого спрямування; розроблено та апробовано методичні рекомендації щодо використання контенту інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ.

Експерименти рівня структурного підрозділу:

Тема: *«Управління розвитком організаційної культури професійно-технічного навчального закладу аграрного профілю».*

Рівень: структурного підрозділу (рішення вченої ради від 10 грудня 2012 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2013 – 31.12.2016 рр.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний навчальний заклад «Бердичівське вище професійне училище».

Науковий керівник: Свистун Валентина Іванівна, провідний науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання, д. пед. н., професор.

Інновації, що перевіряються: досліджується феномен організаційної культури педагогічного колективу ПТНЗ аграрного профілю та з'ясовуються її особливості.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: з'ясовано, що розвиток організаційної культури педагогічного колективу ПТНЗ аграрного профілю зумовлений його особливостями, специфічними умовами життєдіяльності в сільській місцевості й потребує нових управлінських підходів з метою забезпечення його високої ефективності та конкурентоздатності.

Тема: *«Управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу».*

Рівень: структурного підрозділу (рішення вченої ради від 28 травня 2015 р.).

Термін проведення експерименту: 1.06.2015 – 1.07.2017 рр.

Зклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний навчальний заклад «Дніпрорудненський професійний ліцей».

Науковий керівник: Свистун Валентина Іванівна, провідний науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання, д. пед. н., професор.

Інновації, що перевіряються: управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: проаналізовано стан наукової розробленості проблеми управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу в умовах ринкової економіки; з'ясовано модель управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу.

З'ясовано: розроблення модульних навчальних програм базується на реальній специфіці робочих місць, що забезпечує найбільш точну

відповідність їх змісту вимогам виробництва; специфіка модульного підходу може бути ефективною основою для розроблення професійного стандарту і кваліфікації; застосування модульного підходу забезпечує високу якість професійної підготовки слухачів, психологічні складові модульного навчання сприяють підвищенню мотивації учнів до навчання; застосування пакетів модульної програмної та навчальної документації відкриває реальні можливості для надання навчальному процесу дистанційності, індивідуальності, урахування особистісних відмінностей учнів / слухачів, здоров'язберігаючих основ у навчанні.

Виявленими проблемами є: недостатня свобода і самостійність навчального закладу / навчального підрозділу підприємства у внесенні коректив до навчальних планів і програм; великий ступінь залежності навчального закладу від керівних органів освіти; обмеженість і негнучкість фінансування навчальних закладів; недостатній обсяг і варіативність змісту дидактичних матеріалів, у порівнянні з реальними потребами виробництва.

Упровадження результатів наукових досліджень за 2016 рік

Упродовж звітного та двох попередніх років Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України було підготовлено 47 та впроваджено 42 результати НДР, зокрема, за видами продукції: наукова продукція – 11 од.; науково-виробнича продукція – 17 од.; навчальна продукція – 6 од.; довідкова продукція – 2 од.; електронні ресурси – 6 од. Нові НДР, розпочаті згідно з рекомендаціями завершених досліджень, – 5 од.

Загальна кількість об'єктів впровадження результатів НДР – 1819, серед яких: органи державної влади та місцевого самоврядування – 2; навчальні заклади – 1615 (загальноосвітні – 9; професійно-технічні – 1574, вищі – 32); підвідомчі установи НАПН України – 24; інші установи, підприємства, організації, де використовується продукція підвідомчих установ – 177.

У 2016 році продовжувалася робота з моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт, отриманих за завершеними у звітному та двох попередніх роках дослідженнями. Цільовими групами моніторингу були: керівники, педагоги та учні ПТНЗ та інших навчальних закладів, методисти навчально(науково)методичних центрів професійно-технічної освіти, науковці, які займаються проблемами професійної освіти, працівники центрів навчання на виробництві та інших установ, що використовують наукову, науково-виробничу, навчальну, довідкову та іншу наукову продукцію Інституту.

Моніторинг здійснювався за допомогою таких методів: збирання та опрацювання даних, що використання наукової продукції Інституту; огляд наукових, навчальних, довідкових, періодичних фахових видань, електронних ресурсів, матеріалів міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів, документів і матеріалів, підготовлених із використанням результатів НДР публікацій у засобах масової інформації, мережі Інтернет, побудова кваліметричної моделі моніторингу впровадження результатів НДР.

Для забезпечення оприлюднення наукових результатів здійснювалась підготовка і видання наукової продукції, розміщення повнотекстових електронних версій (копій) продукції на ресурсах мережі Інтернет (електронній бібліотеці НАПН України, сайтах і блогах лабораторій Інституту професійно-технічної освіти НАПН України тощо) з можливістю ознайомлення цільової групи користувачів чи скачування продукції. Для розміщення електронних підручників була створена контент-бібліотека.

Для покращення розповсюдження наукової продукції було здійснено розміщення на сайті Інституту професійно-технічної освіти НАПН України інформації про друковану продукцію (анотацій), розсилка листів користувачам із пропозиціями на замовлення друкованої продукції, ознайомлення з електронними версіями продукції, розміщеними в електронній бібліотеці НАПН України, а також розміщення посилань на цю продукцію на своїх сайтах.

Здійснювалось експонування продукції НДР на науково-практичних заходах. Зокрема, наукова продукція з НДР була представлена на VII Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2016» (17-19 березня 2016 р.), VIII Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті – 2016» (25-27 жовтня 2016 р., м. Київ); Загальних зборах НАПН України, засіданнях Президії НАПН України, Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України та ін. Анотації продукції НДР також розміщувались у наукових виданнях Інституту.

Для забезпечення використання наукових результатів здійснювалось укладання угод, що передбачають упровадження результатів НДР, із органами державної влади та місцевого самоврядування, навчальними закладами, підприємствами, організаціями, отримувались довідки, відгуки про впровадження наукових результатів у навчальний процес, управлінську діяльність в галузі професійно-технічної освіти, проводилося відстеження затребуваності продукції, розміщеної в електронній бібліотеці НАПН України. Також результати НДР використовувались при підготовці інформаційних та аналітичних матеріалів для Комітету Верховної ради з питань науки і освіти, пропозицій до законопроектів, розробці державних стандартів професійної освіти.

Для кількісної оцінки впровадження результатів НДР використовувалася базова кваліметрична модель моніторингу результатів НДР. Моніторинг результатів завершених НДР дав змогу отримати такий розподіл показників (табл. 12).

Таблиця 12

Дані моніторингу впровадження результатів НДР
за темами (2016 р.)

Теми НДР	Фактори			Загальна оцінка, в частках одиниці
	Оприлюднення	Розповсюдження	Використання	
Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних навчальних закладів»	0,33	0,25	0,3	0,88
Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ»	0,33	0,14	0,34	0,81
Вдосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті	0,24	0,18	0,21	0,63
Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри	0,33	0,15	0,21	0,68
Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки	0,32	0,19	0,11	0,62
Проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу	0,25	0,26	0,13	0,64
Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва	0,33	0,14	0,20	0,67
Середнє значення по Інституту	0,30	0,19	0,21	0,70

Аналіз отриманих даних дозволяє заключити, що найкращими на сьогодні є показники оприлюднення результатів НДР, оскільки більшість тем знаходяться на першому етапі оприлюднення. Водночас, потрібно покращати роботу з розповсюдження результатів НДР та отримання зворотного зв'язку про використання продукції НДР цільовою групою споживачів.

2017

Експериментальна діяльність

У 2017 році в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України проводилося 13 експериментів, у т.ч.: всеукраїнського рівня – 8; підвідомчої установи НАПН України – 4 (у межах тем НДР); структурного підрозділу (лабораторій) – 1.

Загальна кількість експериментальних навчальних закладів, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота – 43, з них: всеукраїнського рівня – 8; регіонального рівня – 11; місцевого рівня – 24.

Характеристика експериментальної діяльності за темами Експерименти всеукраїнського рівня

Тема: *«Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій» (наказ МОН України № 666 від 13.06.2016 р.).*

Рівень: всеукраїнський.

Термін проведення експерименту: 01.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Кам'янський професійний ліцей.

Науковий керівник: Кулалаєва Наталя Валеріївна, завідувач лабораторії технологій професійного навчання, кандидат хімічних наук, доцент.

Інновації, що відпрацьовувалися в експериментальній роботі: організаційно-педагогічні умови формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: підготовлено до експериментальної апробації міждисциплінарну програму формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання, методичні рекомендації для педагогічних працівників ПТНЗ щодо формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання та збірник проектних завдань з формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

Тема: *«Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» (наказ МОН України № 113 від 12.02.2016 р.).*

Термін проведення: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Науковий керівник: Романова Ганна Миколаївна, заступник директора з наукової роботи, доктор педагогічних наук, професор.

Інновації, що відпрацьовувалися в експериментальній роботі: організаційно-педагогічні умови застосування технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: підготовлено до експериментальної апробації програму тренінг-курсів з розвитку готовності учнів та педагогів ПТНЗ автотранспортної галузі до проектного навчання, методичні рекомендації щодо застосування технології проектного навчання у практиці підготовки кваліфікованих робітників автотранспортної галузі та навчально-методичні комплекси з професій, побудованих на технології проектного навчання.

Тема: *«Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентнісній основі»* (наказ МОН України № 308 від 23.03.2016 р.).

Термін проведення: 23.03.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний професійно-технічний навчальний заклад «Роменське вище професійне училище».

Науковий керівник: Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту ПТО НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України.

Інновації, що відпрацьовувалися в експериментальній роботі: організаційно-педагогічні умови для ефективного функціонування відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблено модульні навчальні програми відкритого професійного навчання з професії «Муляр», кваліфікація 2-3 розряди, «Електрогазозварник», кваліфікація 2 розряд; підготовлено анкети самооцінювання, тестові завдання вхідного та вихідного кваліфікаційного контролю; розроблено комплексні кваліфікаційні завдання з професійно-практичної підготовки; підготовлено зразки документації для проведення вхідного контролю, методичні рекомендації для проведення вхідного контролю знань, умінь та навичок для осіб, які приймаються до ПТНЗ на відкрите професійне навчання на модульно-компетентнісній основі з перепідготовки або підвищення кваліфікації (проект); створено проект положення про організацію екстернату у ПТНЗ.

Тема: *«Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру професійної кар'єри у професійно-технічному навчальному закладі»*.

Рівень: всеукраїнський, наказ МОН України № 806 від 08.06.17 р.

Термін проведення експерименту: 08.06.2017–31.12.2019 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Колківське вище професійне училище.

Науковий керівник: Закатнов Дмитро Олексійович, завідувач лабораторії професійної кар'єри ІПТО НАПН України, к.п.н., с.н.с.

Інновації, що перевіряються: організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру професійної кар'єри у професійно-технічному навчальному закладі.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід створення та функціонування аналогічних центрів; розроблено на рівні навчального закладу нормативно-правове та організаційне забезпечення проведення експериментальної роботи; розроблено навчально-методичний супровід експериментальної діяльності; визначено рівень сформованості кар'єрної компетентності учнів професійно-технічного навчального закладу; розроблено проект Положення про Центр професійної кар'єри професійно-технічного навчального закладу.

Тема: *«Формування кар'єрної компетентності майбутніх фахівців у професійно-технічному навчальному закладі»*

Рівень: всеукраїнський, наказ МОН України № 713 від 17.05.17 р.

Термін проведення експерименту: 17.05.2017–31.12.2019 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Вище професійне училище № 25 м. Хмельницького.

Науковий керівник: Орлов Валерій Федорович, головний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри ІІТО НАПН України, док. пед. наук, професор.

Інновації, що перевіряються: педагогічна технологія формування кар'єрної компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців у професійно-технічному навчальному закладі на основі навчально-методичного комплексу «Професійний успіх та кар'єра».

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід формування кар'єрної компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців; розроблено на рівні навчального закладу нормативно-правове та організаційне забезпечення проведення експериментальної роботи; визначено суть, структури та показники сформованості кар'єрної компетентності учнів закладів професійної освіти; теоретично обґрунтовано педагогічна технологія формування кар'єрної компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців у професійно-технічному навчальному закладі на основі навчально-методичного комплексу «Професійний успіх та кар'єра»; розроблено навчально-методичний супровід експериментальної діяльності; визначено рівень сформованості кар'єрної компетентності учнів професійно-технічного навчального закладу.

Тема: *«Підготовка кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технологій дистанційного навчання».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 761 від 2.07.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016-31.12.2020 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний навчальний заклад «Дніпропетровський центр

професійно-технічної освіти туристичного сервісу».

Науковий керівник: Базелюк Олександр Васильович, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання, к. пед.н.

Інновації, що перевіряються: ефективність використання технології дистанційного навчання в процесі професійної підготовки учнів ПТНЗ.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: проведено практичні заняття «Особливості розробки дистанційних курсів у Системі дистанційного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України» на базі Державного навчального закладу «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу» (м. Дніпро) у рамках експерименту всеукраїнського рівня «Підготовка кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технології дистанційного навчання» (7 грудня 2017 року на базі), що уможливило спрямування роботи педагогічних працівників ДЦПТОТС на практичне опанування технологією проєктування та створення дистанційних курсів для професійної освіти у середовищі LMS Moodle.

У рамках занять педагоги були ознайомлені з особливостями дистанційного освітнього процесу та специфікою його практичної реалізації у СДН ПТО НАПН України, надано практичні поради щодо підготовки навчального контенту для подальшого використання при створенні дистанційних курсів. Робота була організована безпосередньо у Системі дистанційного навчання ПТО НАПН України – e-learning.org.ua. Проведено консультації з низки питань щодо особливостей функціонування СДН ПТО НАПН України. Продемонстровано на практиці, як відбувається налаштування різних програмних модулів LMS Moodle, зокрема, яким чином відбувається оцінювання діяльності учнів.

Результатом проведеного практикуму стали створені та налаштовані працівниками ДЦПТОТС оболонки дистанційних курсів для подальшого їх наповнення: «Спеціальна технологія» (викладач С. Ю. Слоквенко), що передбачає використання та досягнення рівня знань, вмінь та навичок відповідно вимог Державного стандарту професійно-технічної освіти з професії «Флорист»; «Квітникарство» (викладач І. Ю. Іванченко), спрямований на ознайомлення учнів із будовою, різноманітністю декоративних рослин, їх виробничою класифікацією, процесами і особливостями вирощування і догляду; «Технологія декоративно-оформлювальних робіт» (викладач Т. В. Мерзленко), мета якого полягає в набутті учнями досвіду оформлювальних робіт, у тому числі вміння використовувати різноманітні техніки та прийоми професійної діяльності у сфері декору.

Наприкінці практикуму відбулося засідання творчої групи (О. В. Базелюк, Л. А. Майборода, О. В. Гурська, С. Ю. Слоквенко, А. В. Найдьонова, І. Ю. Іванченко та ін.), на якому обговорювалися питання: проміжних результатів експерименту всеукраїнського рівня; особливостей організації роботи у СДН ПТО НАПН України; методики формування

електронного навчального контенту дистанційного курсу; результатів проходження педагогами ДЦПТОС дистанційних курсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України; організаційних аспектів подальшої роботи тощо.

Перебування вчених лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту у м. Дніпро завершилося зустріччю з колективом Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, зокрема з директором В.М. Василенком, заступником директора з навчально-методичної роботи О.В. Гришаєвою, методистами О.А. Шороховою та О.В. Гурською. У ході зустрічі піднімалися актуальні питання впровадження дистанційного професійного навчання у підготовку кваліфікованих робітників закладів професійної освіти Дніпропетровської області, зокрема шляхи поширення досвіду педагогічного колективу ДНЗ «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу». Були визначені практичні кроки щодо реалізації співпраці лабораторії дистанційного навчання ІПТО НАПН України з колективом Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області.

Тема: *«Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 424 від 09.04.2015 р.)

Термін проведення експерименту: 01.01.2015–31.12.2017 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»

Науковий керівник: Гуменний Олександр Дмитрович, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: інформаційно-освітнє середовище у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблено інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу торгівлі та технологій харчування та обґрунтовано методологічні засади його впровадження у навчально-виробничий процес ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»; розроблено концепцію проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу торгівлі та технологій харчування; обґрунтовано вибір інструментарію проектування інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ.

Тема: *«Створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі».*

Рівень: всеукраїнський (наказ МОН України № 760 від 02.07.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.06.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться

експеримент: ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування»

Науковий керівник: Гуменний Олександр Дмитрович, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: електронні навчальні ресурси для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: визначено й науково обґрунтовано організаційно-педагогічні умови створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі в інформаційно-освітньому середовищі професійно-технічних навчальних закладів; розроблено концепцію створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі та обґрунтовано вибір інструментарію створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі.

*Експерименти підвідомчого рівня
у межах виконання науково-дослідних робіт*

Тема: *«Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей»* (рішення вченої ради ІПТО НАПН України, протокол № 4 від 28.04.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ІПТО НАПН України, протокол № 4 від 28.04.2016 р.).

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Бердичівський аграрний ліцей; ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей»; Кам'янський професійний ліцей; Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України; ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей»; ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти»; ДПТНЗ «Івано-Франківський професійний будівельний ліцей»; «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» у Донецькій області; Полонський професійний аграрний ліцей; Донецький обласний еколого-натуралістичний центр; ДПТНЗ «Роменське Вище професійне училище»; Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у м. Києві; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Миколаївській області; Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Сумській області; Навчально-методичний центр у Закарпатській обл.; Навчально-

методичний центр у Вінницькій області; Національний транспортний університет; Професійно-педагогічний коледж Глухівського державного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Науковий керівник: Кулалаєва Наталя Валеріївна завідувач лабораторії технологій професійного навчання, кандидат хімічних наук, доцент.

Інновації, що відпрацьовувалися в експериментальній роботі: педагогічні умови розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників (створення у закладах професійної освіти інноваційного освітнього середовища, сприятливого для реалізації проектної діяльності учнів; формування готовності педагогів та учнів закладів професійної освіти до запровадження проектної діяльності у закладах професійної освіти; розроблення навчально-методичного забезпечення технологій проектного навчання у закладах професійної освіти); методика розроблення проектних технологій у закладах професійної освіти.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: з'ясовано стан використання проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників ЗПО, готовність педагогів ЗПО до розроблення проектних технологій професійного навчання, готовність учнів ЗПО до проектної діяльності; підготовлено до експериментальної перевірки методику розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; підготовлено до експериментальної апробації програму тренінг-курсів з розвитку готовності учнів та педагогів ЗПО автотранспортної, будівельної та аграрної галузі до проектного навчання.

Тема: *«Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів».*

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ІПТО НАПН України, протокол № 4 від 28.04.2016 р.)

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій області, ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей» (м. Ржищев, Київська область), Вище комерційне училище Національного торгівельно-економічного університету (м. Київ), Колківське вище професійне училище (Волинська область, Маневицький район, смт. Колки), ДПТНЗ «Міжрегіональний центр ювелірного мистецтва м. Києва», Мистецький коледж художнього моделювання та дизайну (м. Київ).

Науковий керівник: Закатнов Дмитро Олексійович, завідувач лабораторії професійної кар'єри ІПТО НАПН України, к.пед.н., с.н.с.

Інновації, що перевіряються: організаційно-педагогічні умови створення і функціонування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів, педагогічні технології формування кар'єрної компетентності учнів професійно-технічних

навчальних закладів.

Етап експерименту – формувальний.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року. Визначено, що системоутворюючим елементом системи консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти є Центри професійної кар'єри, що створюються як структурні підрозділи закладу освіти й здійснюють психолого-педагогічне забезпечення процесу професійного та кар'єрного розвитку особистості на етапі набуття професійної освіти з урахуванням особливостей, притаманним закладам професійної освіти (контингент, терміни навчання, підготовка за робітничими професіями, перспективи працевлаштування й розвитку кар'єри тощо).

Перевірено комплекс психолого-педагогічних умов (оптимізація кар'єрної орієнтації, психолого-педагогічний супровід кар'єрного розвитку особистості, розширення освітнього простору, вдосконалення діяльності психологічної служби ПТНЗ, залучення соціальних партнерів, підвищення кваліфікації і професійна перепідготовка педагогів профільного навчання), що підвищує ефективність консультування з професійної кар'єри учнів профільних навчальних закладів

Встановлено, що психологічне забезпечення консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів буде оптимізовано, якщо: виявити особливості професійної освіти та його вплив на вибір професії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, рівнів і критеріїв оцінки їх психологічної готовності, психолого-педагогічних умов підвищення ефективності консультування з професійної кар'єри учнів; розробити і впровадити в навчально-виховний процес модель психологічного забезпечення консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Виявлено зрушення в узагальненій ієрархії факторів впливу на вибір майбутньої професії. Якщо за результатами констатувального етапу експерименту з дев'яти факторів впливу на вибір майбутньої професії чільні три місця у їх ієрархії посідають фактори, що не пов'язані з педагогічним впливом (власне бажання; поради батьків, поради друзів та родичів), то за результатами формувального етапу на третє місце з п'ятого пересунулася профорієнтаційна робота та кар'єрне консультування закладу професійної освіти. Одночасно підвищився ієрархічний статус відповідної діяльності служби зайнятості (з останнього – дев'ятого місця на п'яте). Вивчення ставлення учнів до консультування з професійної кар'єри свідчить про те, що переважна більшість респондентів (91,2% опитаних) відчуває потребу в отриманні відповідної послуги. При цьому має місце тенденція зміни потреби у консультаційних послугах залежно від часу навчання (максимум – 93%) досягається на другому році навчання, що співпадає з нормативною кризою професійного розвитку на етапі набуття професійної підготовки.

Вивчення планів щодо побудови освітньо-професійної траєкторії по закінченню навчального закладу свідчить про те, що за результатами формувального експерименту збільшилася кількість учнів (з 57,5 % до

66,8 %), які планують по закінченню закладу професійної освіти працювати за набутою спеціальністю. Також зросла кількість учнів, які планують у подальшому набувати вищу освіту за напрямом, що відповідає набутому у закладі професійної (професійно-технічної) освіти фаху. Виявлено тенденцію щодо збільшення кількості учнів, у яких сформовано освітньо-кар'єрні траєкторії на період понад 5 років (з 40,2 % до 48,1 %) з одночасним зменшенням на 4,8 % кількості респондентів, у яких взагалі були відсутні кар'єрні плани.

Дослідження динаміки формування кар'єрної компетентності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти свідчить про те, що за результатами формувального етапу педагогічного експерименту підвищився рівень сформованості як окремих її компонентів (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, рефлексивно-оцінного та діяльнісного) та і цього особистісного новоутворення в цілому. При цьому позитивні зрушення найбільш чітко прослідковуються за показниками мотиваційно-ціннісного та рефлексивно-оцінного компонентів. Таким чином, доведено педагогічну ефективність спроектованої системи консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Тема: *«Методичні основи дистанційного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах»*

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ІПТО НАПН України, протокол № 4 від 28.04.2016 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2016 – 31.12.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій області, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України, ДПТНЗ «Житомирське вище професійне училище сервісу і дизайну», ДНЗ «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу», ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище».

Науковий керівник: Базелюк Олександр Васильович, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: методики дистанційного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Етап експерименту – формувальний.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблено дистанційний курс засобами СДН ІПТО на базі LMS MOODLE; розроблено елементи електронного навчального контенту для дистанційного професійного навчання; створено інфографіку для дистанційного навчання; запропоновано основи комп'ютерно орієнтованого дидактичного проектування електронних навчальних ресурсів підготовки кваліфікованих робітників за дистанційною формою; розроблено теоретичні аспекти впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників; створено та відредаговано тестові питання типу «Множинний вибір»; розроблено механізми забезпечення ефективності роботи у програмі PowerPoint; підготовлено і видано методичні рекомендації «Підготовка

педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників»; проведено практикум «Особливості розробки дистанційних курсів у Системі дистанційного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України» (м.Дніпро); (режим доступу: <http://ivet-ua.science/home/news>); розроблено і презентовано інноваційну розробку «Інформаційно-організаційна система дистанційного професійного навчання» (режим доступу: <http://ivet-ua.science/home/news/652-viii-mizhnarodna-vystavka-suchasni-zaklady-osvity-2017-prezentatsiia-naukovykh-dosiahnen-instytutu>); представлено практичний доробок педагогів різних областей з проблеми запровадження дистанційного професійного навчання на I Всеукраїнській веб-конференції «Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті»; презентовано методичні рекомендації конференції (режим доступу: <http://ivet-ua.science/home/news/646-ldpn-conference-2017>); проводяться персональні та групові консультації в он-лайн режимі для керівників ПТНЗ та викладачів з питань: використання СДН ПТО на базі LMS MOODLE; застосування технологій дистанційного професійного навчання в підготовці кваліфікованих робітників; розроблення дистанційних навчальних курсів; підготовки викладачів до впровадження дистанційного навчання тощо.

Тема: *«Проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів».*

Рівень: підвідомчий (рішення вченої ради ПТО НАПН України, протокол № 8 від 31.08.2015 р.).

Термін проведення експерименту: 1.01.2015-31.12.2017 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: НМЦ ПТО у Закарпатській обл., Економіко-юридичне училище Київського університету туризму, економіки і права, ДНЗ «Кіровоградський професійний ліцей сфери послуг», ДНЗ «Васильківський професійний ліцей», Київський транспортно-технологічний коледж Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, ДНЗ «Ізмаїльський центр професійно-технічної освіти», Автотранспортний технікум ДВНЗ «Національний гірничий університет», Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум, Дніпродзержинський професійний ліцей, Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

Науковий керівник: Гуменний Олександр Васильович, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, к.пед.н.

Інновації, що перевіряються: вплив використання інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ на підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

Етап: формувальний.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблено та запроваджено до ПТНЗ різного галузевого спрямування комплекс електронних ресурсів, що складають зміст інформаційно-освітнього середовища; експериментально перевірено результативність впровадження інформаційно-освітнього середовища до ПТНЗ різного

галузевого спрямування; розроблено та апробовано методичні рекомендації щодо використання контенту інформаційно-освітнього середовища ППНЗ.

Експерименти рівня структурного підрозділу:

Тема: *«Управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу»* (рішення вченої ради від 28 травня 2015 р.).

Термін проведення експерименту: 1.06.2015 – 1.07.2018 рр.

Заклади, установи, організації, на базі яких проводиться експеримент: Державний навчальний заклад «Дніпрорудненський професійний ліцей».

Науковий керівник: Кулалаєва Наталя Валеріївна, завідувач лабораторії технологій професійного навчання, кандидат хімічних наук, доцент.

Інновації, що перевіряються: здійснюється апробація моделі управління освітньо-розвивальним середовищем професійно-технічного навчального закладу.

Результати експериментальної роботи, отримані впродовж звітного року: розроблення та експериментальна перевірка алгоритму управлінсько-методичного супроводу організації проектної діяльності у ліцеї; створення електронного банку методичних матеріалів, підготовка методичних бюлетенів та рекомендацій з питань проектного навчання та включення тем з методики організації проектної діяльності у план роботи семінару – практикуму по темі «Особистісно-діяльнісний підхід у професійному навчанні: теорія, практика, перспективи»; розробка Положення про проведення Тижня проектів, у якому були визначені мета та завдання Тижня проектів, регламентовані організаційні дії, визначені критерії щодо оцінювання проектів, вимоги до оформлення текстового варіанту проектів та створення електронних презентацій; підготовка та реалізація у навчальній діяльності проектів викладачами та майстрами виробничого навчання: Дім моєї мрії (Нікітіна Є. Л., викладач математики); Культурологічний проект «Толерантність – мистецтво жити з несхожими людьми» (Плечун І. Г., викладач біології, Вертелецька В. М., викладач історії); Здоровий спосіб життя – запорука життєвого успіху (Палій Т. С., майстер в/н, Фомін О. В., організатор роботи з фізвиховання); Мандрування по чужим столам (Кононенко А. А., викладач спецтехнологій); Обрядова кухня. Пасха (Боденчук А. М., майстер в/н); Шлях до успіху (Торохтій О. С., майстер в/н); Ісаак Ньютон: стратегія життя (Столяр О. І., викладач фізики) та ін.

Упровадження результатів наукових досліджень за 2017 рік

У 2017 р. в Інституті професійно-технічної освіти завершується впровадження 6 фундаментальних НДР, які здійснювалися у 2013-2015 рр. (третій етап – використання): «Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри» (0113U000154); «Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва» (0113U000160); «Вдосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті» (0113U003045); «Управління

розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки» (0113U003118); «Проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу» (0113U000230); «Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів» (0113U000155).

Розпочато впровадження однієї прикладної НДР «Проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів» (0115U002085). Термін виконання 2015-2017 рр. Це – перший етап упровадження (оприлюднення і розповсюдження результатів НДР).

Упродовж звітного та двох попередніх років Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України було підготовлено і впроваджено 40 результатів НДР, зокрема, за видами продукції: наукова продукція – 11 од.; виробничо-практична продукція – 15 од.; навчальна продукція – 9 од.; довідкова продукція – 4 од., електронний ресурс – 1 од. Згідно з рекомендаціями завершених досліджень розпочато 5 нових НДР.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів НДР (без повторів) – 674, серед яких: органи державної влади та місцевого самоврядування – 1; навчальні заклади – 606 (загальноосвітні – 20; професійно-технічні – 568, вищі – 18); підвідомчі установи НАПН України – 6; інші установи, підприємства, організації, де використовується продукція підвідомчих установ – 62.

Виконання науково-дослідних робіт у Інституті здійснювалася на підставі 173 укладених договорів про науково-методичне співробітництво та договорів про співпрацю, з яких 34 були підписані у 2017 році. Усього станом на 2017 рік отримано 130 довідок про впровадження результатів названих НДР. Варто відзначити надходження від окремих об'єктів упровадження подяк і рекомендацій щодо подальшого використання наукової продукції, виданої в межах НДР.

Продукція НДР активно експонувалася на виставках, оприлюднювалася на веб-ресурсах ІПТО НАПН України, Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, сайтах установ-партнерів.

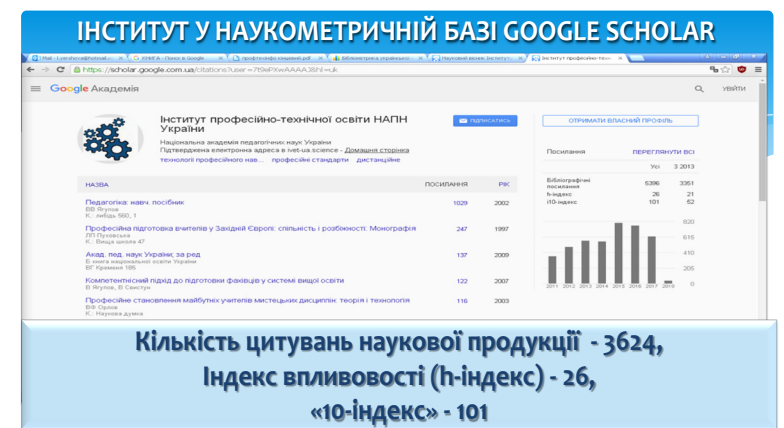
У 2017 році продовжувалася робота з моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт, отриманих за завершеними у звітному та двох попередніх роках дослідженнями.

Цільовими групами моніторингу були: керівники, педагоги та учні ПТНЗ та інших навчальних закладів, методисти навчально(науково) методичних центрів професійно-технічної освіти, науковці, які займаються проблемами професійної освіти, працівники центрів навчання на виробництві та інших установ, що використовують наукову, науково-виробничу, навчальну, довідкову та іншу наукову продукцію Інституту. Моніторинг здійснювався за допомогою таких методів: збирання та опрацювання даних, що використання наукової продукції Інституту; огляд наукових, навчальних, довідкових, періодичних фахових видань, електронних ресурсів, матеріалів міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів, документів і матеріалів, підготовлених із використанням результатів

НДР публікацій у засобах масової інформації, мережі Інтернет, побудова кваліметричної моделі моніторингу впровадження результатів НДР.

Станом на 28.12 2017 р. на сайті електронної бібліотеки НАПН України було зафіксовано 188069 завантажень наукової продукції, з яких у звітному році – 71323. Всього в електронній бібліотеці НАПН України завантажено 1950 ресурсів, з яких у звітному році – 121.

За даними Google Академія станом на 01.03.2018 р. середній індекс цитувань наукових співробітників усіх лабораторій Інституту (h-індекс) становить 12,2, та індекс наукових продуктів, що отримали не менше 10 цитувань (10-індекс), – 15,6. Загальний індекс цитувань Інституту професійно-технічної освіти НАПН України в Google Академія станом на 28.12.17 р. – 26, а «10-індекс» – 101.

Для забезпечення оприлюднення наукових результатів здійснювалася підготовка й видання наукової продукції, розміщення повнотекстових електронних версій (копій) продукції на ресурсах мережі Інтернет (електронній бібліотеці НАПН України, сайтах і блогах лабораторій Інституту професійно-технічної освіти НАПН України тощо) з можливістю ознайомлення цільової групи користувачів чи скачування продукції. Для розміщення електронних підручників була створена контент-бібліотека.

Таблиця 13

Дані моніторингу впровадження результатів НДР
за темами (2017 р.)

Теми НДР	Фактори			Загальна оцінка в частках одиниць
	Оприлюднення продукції НДР	Розповсюдження продукції НДР	Використання продукції НДР	
Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ	0,33	0,31	0,32	0,96
Вдосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті	0,31	0,30	0,31	0,92
Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри	0,33	0,29	0,32	0,94
Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки	0,32	0,29	0,30	0,91
Проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу	0,31	0,29	0,32	0,92
Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва	0,33	0,30	0,31	0,94
Проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів	0,32	0,29	0,15	0,76
Середнє значення по Інституту	0,31	0,28	0,23	0,90

Для покращення розповсюдження наукової продукції було здійснено розміщення на сайті Інституту професійно-технічної освіти НАПН України інформації про друковану продукцію (анотацій), розсилка листів користувачам із пропозиціями на замовлення друкованої продукції, ознайомлення з електронними версіями продукції, розміщеними в електронній бібліотеці НАПН України, а також розміщення посилань на цю продукцію на своїх сайтах. Здійснювалося експонування продукції НДР на науково-практичних заходах. Зокрема, наукова продукція з НДР була представлена на VIII Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти

– 2016» (16-18 березня 2017 р.), IX Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті – 2016» (24-26 жовтня 2017 р., м. Київ), IX Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» та VI Міжнародна виставка освіти за кордоном «World Edu» (24-26 жовтня 2017 р.). Загальних зборах НАПН України, засіданнях Президії НАПН України, Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України та ін. Анотації продукції НДР також розміщувались у наукових виданнях Інституту та на сайтах окремих закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Для забезпечення використання наукових результатів здійснювалось укладання угод, що передбачають упровадження результатів НДР, із органами державної влади та місцевого самоврядування, навчальними закладами, підприємствами, організаціями, отримувались довідки, відгуки про впровадження наукових результатів у навчальний процес, управлінську діяльність в галузі професійно-технічної освіти, проводилося відстеження затребуваності продукції, розміщеної в електронній бібліотеці НАПН України. Також результати НДР використовувались при підготовці інформаційних та аналітичних матеріалів для Комітету Верховної ради з питань науки і освіти, пропозицій до законопроектів, розробці державних стандартів професійної освіти.

Для кількісної оцінки впровадження результатів НДР використовувалася базова кваліметрична модель моніторингу результатів НДР. Моніторинг результатів завершених НДР дав змогу отримати такий розподіл показників (табл. 13). Аналіз отриманих даних дозволяє заключити, що найкращими на сьогодні є показники оприлюднення результатів НДР, задовільними є також показники з розповсюдження та використання підготовленої продукції, оскільки шість із семи тем завершили останній етап упровадження. Водночас, потрібно забезпечити ефективність розповсюдження та використання продукції за темою *«Проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів»*, впровадження якої перебуває на першому етапі – оприлюднення результатів.

Довідкове видання
Інститут професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних наук України (2013-2017).
Ч. 3. Експериментальна діяльність

Відповідальні за випуск

Літературний редактор **Лідія Гуменна**
Технічний редактор **Поліна Прохорчук**
Дизайн палітурки **Людмила Майборода**

Підписано до друку 26.03.2018 р.
Формат 70х100/16
Ум. друк. арк. – 5,4
Обл. вид. арк. – 5,9
Наклад 100 прим.
Папір Lazer Copy
Друк дуплікатор
Гарнітура Times New Roman
Замовлення № 6

Видавець і виготовлювач: Інститут професійно-технічної освіти
НАПН України
Надруковано на власному обладнанні
м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а
тел/факс (044) 259–45–53, 252–71–75
E-mail: info@ivet-ua.science

Свідोцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів
видавничої продукції
Серія ДК, № 3805 від 21.06.2010 р.